

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Odborná příprava v oblasti canisterapie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:

SOCIÁLNÍ POLITIKA A SOCIÁLNÍ PRÁCE

Autor: Helena Vlníčková, DiS.

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Motlová, PhD.

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „*Odborná příprava v oblasti canisterapie*“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. května 2019

.....

Vlníčková Helena

Poděkování

Ráda bych poděkovala mé vedoucí bakalářské práce PhDr. Lence Motlové, Ph.D. za čas, který mi ochotně věnovala, za cenné rady a vstřícný přístup při zpracování mé bakalářské práce. Také děkuji svým komunikačním partnerkám za čas, který mi ochotně věnovaly a za sdělení velmi zajímavých poznatků z praxe při výkonu canisterapie.

Odborná příprava v oblasti canisterapie

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je zmapovat odbornou přípravu (možnosti vzdělávání, odborná způsobilost, znalosti, vědomosti, dovednosti, kompetence) v oblasti canisterapie v České republice a navrhnout požadavky pro výkon profese canisterapeuta v sociálních službách. Prvním dílčím cílem je zjistit, jaké jsou aktuální požadavky na vzdělávání a odbornou přípravu v oblasti canisterapie, která je poskytována v sociálních službách. Druhým dílčím cílem je definovat profesi canisterapeuta a navrhnout kvalifikační požadavky, požadavky na vzdělání a supervize pro výkon profese canisterapeuta.

Práce je rozdělena na dvě části, a to část teoretickou a část praktickou. Teoretická část obsahuje dvě hlavní kapitoly. V první kapitole jsou vymezeny pojmy z oblasti canisterapie a požadavky na poskytování canisterapie v sociálních službách. Druhá kapitola této části obsahuje požadavky na vzdělávání a odbornou přípravu v oblasti canisterapie. V praktické části jsou definovány dvě hlavní výzkumné otázky a ke každé hlavní výzkumné otázce jsou definovány dílčí výzkumné otázky.

Výzkum byl realizován kvalitativní výzkumnou strategií, metodou dotazování a technikou polořízeného rozhovoru. Pro rozhovory byl předem připravený záznamový arch s otázkami rozdělenými do čtyř okruhů. Rozhovory byly uskutečněny s 10 canisterapeuty, kteří poskytují canisterapii v sociálních službách.

Jak výsledky výzkumu potvrdily, odborná příprava canisterapeutických týmů je v současnosti stále nejednotná. Různá canisterapeutická sdružení mají různé požadavky na výcvik a zkoušení canisterapeutických týmů. Komunikační partnerky nejčastěji uvedly požadavek na vzdělání canisterapeuta absolvovat studium humanitního oboru. Nejčastěji se canisterapeutky účastní supervize buď v canisterapeutickém sdružení či absolvují supervizi v rámci své profese. Z výsledků také vyplynulo, že canisterapeut by měl mít empatický, flexibilní, přizpůsobivý a kreativní. Z dovedností pak nejčastěji canisterapeutky definovaly výborné komunikační dovednosti, kynologické dovednosti a umět vymyslet pro klienty program, který zaujme. Pro výkon canisterapie byly nejčastěji definovány znalosti z oblasti sociální práce, znalost cílové skupiny a jejich specifických potřeb a perfektně znát svého psa. Canisterapeutky se také shodly na potřebě získaných zkušeností z pomáhající profese. Domnívají se, že působení

zastřešující organizace by mohlo pomoci ke sjednocení pravidel.

Bakalářskou práci lze využít jak pro odbornou, tak i laickou veřejnost. Výsledky mohou být použity pro nestátní neziskové organizace, které usilují v současné době o zařazení canisterapeuta mezi profese a povolání existující na trhu práce a organizace zabývající se canisterapií.

Klíčová slova

Zooterapie; canisterapie; sociální služby; kvalifikace; kompetence; profese
canisterapeut

Professional Training in The Canine Therapy

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to map the training (possibilities of education, professional competence, knowledge, skills, competence) in the field of canine therapy in the Czech Republic and to propose requirements for the performance of the profession of canine therapist in social services. The first partial aim is to find out what are the current requirements for education and training in the field of canine therapy, which is provided in social services. The second partial aim is to define the profession of canine therapist and propose qualification requirements, requirements for education and supervision for the performance of the profession of canine therapist.

The thesis is divided into two parts, the theoretical part and the practical one. The theoretical part contains two main chapters. The first chapter defines the concepts of canine therapy and requirements for providing canine therapy in social services. The second chapter of this section contains requirements for education and training in canine therapy.

In the practical part there are two main research questions defined and two main research questions are defined for each main research question.

The research was realized by qualitative research strategy, questioning method and semi-controlled interview technique. For the interviews there was prepared record sheet with questions divided into 4 circuits. The interviews were conducted with 10 canine therapists who provide canine therapy in social services.

As the results of the research confirmed, the training of canine therapy teams is still fragmented. Various canine therapy associations have different requirements for training and testing canine therapeutic teams. Communication partners most often mentioned the requirement for a canine therapist's education to study the humanities. Most often canine therapists participate in supervision either in the canine therapy association or in the supervision within their profession. The results also showed that the canine therapist should be empathetic, flexible, adaptable and creative. From the skills, the canine therapists most often defined excellent communication skills, cynological skills and the ability to devise a program for the clients that will interest

them. For the performance of canine therapy, the most frequently defined knowledge was in the field of social work, knowledge of the target group and its specific needs and perfectly know your dog. Canine therapists have also agreed on the need for experience from the helping profession. They believe that an umbrella organization could help to unify the rules.

The bachelor thesis can be used for both the professional and general public. The results can be used for non-governmental non-profit organizations that are currently seeking to include a canine therapist between the profession and the occupation of the labour market.

Keywords

Animal Assisted therapy; canine therapy; social services; qualifications; competence; profession canine therapist

OBSAH

Úvod	10
1. SOUČASNÝ STAV	12
1.1. Terminologie.....	12
1.1.1. Intervence za asistence zvířat	13
1.1.2. Typy psů podle využití	14
1.1.3. Canisterapeutický tým	15
1.1.4. Formy canisterapie.....	16
1.2. Canisterapie, sociální služby a sociální práce	16
1.2.1. Sociální služby a obor Zvíře v sociálních službách	16
1.2.2. Canisterapie v sociální práci	18
1.2.3. Legislativní úprava	19
1.2.4. Příprava před poskytováním canisterapie	19
1.2.5. Klient	20
1.2.6. Kontraindikace canisterapie.....	21
1.3. Kompetence pro poskytování canisterapie.....	21
1.3.1. Osobnostní předpoklady	23
1.4. Vzdělávání v zooterapii.....	23
1.4.1. Kvalifikace v canisterapii	26
1.4.2. Dobrovolník.....	26
1.4.3. Nároky na canisterapeutický tým	26
1.4.4. Příprava personálu na canisterapeutický integrační tábor	28
1.4.5. Supervize a canisterapie	29
1.5. Standardizace a etický kodex canisterapeutických pracovníků.....	29
2. CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	31
2.1. Cíle práce	31
2.2. Výzkumné otázky.....	31
2.3. Operacionalizace pojmů	32

3.	METODIKA	34
3.1.	Metodika práce.....	34
3.2.	Charakteristika výzkumného souboru.....	35
4.	VÝSLEDKY	37
4.1.	Rozhovory s canisterapeuty	37
4.2.	Swot analýza - odborná příprava a vzdělávání z pohledu komunikačních partnerek	56
4.3.	Shrnutí výsledků.....	58
5.	DISKUZE.....	63
6.	ZÁVĚR	68
7.	SEZNAM LITERATURY	70
8.	PŘÍLOHY	78
9.	SEZNAM ZKRATEK.....	82

Úvod

Jako téma bakalářské práce jsem zvolila problematiku odborné přípravy v oblasti canisterapie. Během studia na vysoké škole jsem absolvovala praxi v různých typech zařízení sociálních služeb, kde jako jedna z činností probíhala canisterapie. Řada těchto zařízení pro vyhledání canisterapeutického týmu oslovila nejbližší canisterapeutické sdružení. Canisterapeut musí být schopen naplánovat takové činnosti, které odpovídají možnostem, schopnostem a dovednostem klientů. V praxi jsem se setkala s canisterapeuty, kteří přípravu programu pro klienty nikdy nepodcenili, byli velmi nápadití, kreativní a pozorní jak ke klientům, tak ke svému psovi, který hraje v procesu canisterapie velmi důležitou úlohu.

Protože již pracuji v sociálních službách a mám svého pejska, kterému je necelý půl rok, chtěla bych se canisterapii také věnovat. Zajímalo mě tedy, zda má canisterapeut předepsané vzdělání, jak probíhá příprava canisterapeutického týmu, jaké musí mít canisterapeut znalosti, dovednosti, zda je podmínkou mít vlastního psa, jak probíhá výcvik psa, jak probíhá testování psa. Zdrojem informací pro tuto bakalářskou práci byla tedy aktuální dostupná literatura, webové stránky různých canisterapeutických sdružení a mnoho užitečných informací mi také sdělili samotní canisterapeuté při realizaci výzkumu.

V České republice v současnosti působí několik canisterapeutických sdružení, které poskytují přípravu pro výkon canisterapie. Délka odborné přípravy je u každého canisterapeutického sdružení odlišná. Některá sdružení připravují dobrovolníka pouze týden, některá pak několik měsíců. Pro výkon canisterapie musí být složeny canisterapeutické zkoušky. Některá canisterapeutická sdružení nabízí svým dobrovolníkům také jisté výhody, ať už v podobě proplácení jízdného, proplácení pomůcek užívaných při aktivitách či zajištění pojištění odpovědnosti nebo pořádání setkávání dobrovolníků a realizace supervizí.

Každý, kdo pracuje v pomáhající profesi, ví, že je zde hodně prostoru pro stálé zdokonalování, učení se novému a sdílení zkušeností od ostatních. Každý pracovník v pomáhající profesi by měl mít chuť stále se učit něco nového a dá se říci, že jde o celoživotní proces učení. Proto se ve své bakalářské práci budu hledat odpovědi na to, jakým způsobem probíhá odborná příprava a vzdělávání v oblasti canisterapie, jaké vzdělání by canisterapeut měl mít, jaké vzdělávací akce by měl navštěvovat a zda se

účastní supervize, jaké by měl mít kompetence a navrhnout požadavky na profesi canisterapeuta.

Věřím, že tato bakalářská práce by mohla být přínosem jak pro odbornou, tak i laickou veřejnost. Výsledky mohou být použity pro nestátní neziskové organizace, které usilují v současné době o zařazení canisterapeuta mezi profesi a povolání existující na trhu práce. Informace v bakalářské práci budou zdrojem i pro mě samotnou, jak bych se mohla stát dobrovolníkem v oblasti canisterapie a poskytovat tak canisterapii v rámci své profese v sociálních službách.

1. SOUČASNÝ STAV

Zooterapie je souhrnný termín pro rehabilitační metody a metody psychosociální podpory zdraví, které jsou založeny na využití pozitivního působení při kontaktu mezi člověkem a zvířetem (Mojžíšová, Lacinová, Šemberová, 2007). Canisterapie je jedna z metod rehabilitace, při níž se využívá interakce mezi člověkem a psem (Kalinová, 2007).

Dle Stančíkové a Šabatové (2012) lze canisterapii definovat jako podpůrnou, speciální metodu využívající pozitivního působení psa na fyzickou, psychickou a sociální stránku jedince. Psy je třeba vnímat jako výchovné, vzdělávací a terapeutické pomocníky. Canisterapie je považována za velmi přínosnou pro jednotlivce i skupiny klientů. V kombinaci s dalšími metodami zdravotní a sociální péče jako součást ucelené rehabilitace směřuje k maximálně pozitivnímu efektu rozvoje klientů. Pro praktické využití canisterapie v pomáhajících profesích je podstatný také teoretický přehled o této metodě. Bez teorie není kvalitní praxe, což bezesporu platí i naopak. V současné době se o canisterapii zajímá stále více lidí, ať laiků či odborníků a každý si použití této metody vykládá jinak a pod praktickým využitím si představuje něco odlišného (Stančíková, Šabatová, 2012). Jak roste zájem o intervence za asistence zvířat, roste potřeba rozlišovat neformální aktivity od formálních a profesionálně zaměřených terapií (Jones et al., 2019).

1.1. Terminologie

Terminologie v oblasti zooterapie formulovaná organizací Delta Society byla přijata odborníky v mezinárodních kontextech, avšak ve vědeckých a odborných publikacích se stále objevovaly nejasnosti. V roce 2013 z řad členských organizací asociace International Association of Human-Animal Interaction Organization (dále jen IAHAIO) byla zformovaná pracovní skupina za účelem rozpracování takových doporučení, které by podpořily terminologickou jednotnost v mezinárodních kontextech. Tentýž rok byly zveřejněny v dokumentu IAHAIO White Paper. Uvedená asociace odlišila intervence za asistence zvířat, kterými byly terapie za asistence zvířat a vzdělávání za asistence zvířat od aktivit za asistence zvířat. Po ročním připomínkování byl dokument revidovaný a zveřejněný pod názvem IAHAIO White Paper 2014: The IAHAIO Definitions for Animal Assisted Intervention and Guideline for the Wellness of Animals Involved (2014). V předmětném dokumentu již byly aktivity za asistence zvířat, spolu s terapií a vzděláváním za asistence zvířat již chápány jako součást intervencí za asistence zvířat (Šoltésová et al., 2016).

1.1.1. Intervence za asistence zvířat

Intervence za asistence zvířat definuje jako cíleně vedené a strukturované intervence, které zahrnují nebo začleňují zvířata do služeb v oblasti zdravotnictví, vzdělávání a humanitních služeb za účelem dosažení terapeutických účinků (IAHAIO, 2014).

a) Aktivity za asistence zvířat

Aktivitami za asistence zvířat (dále AAA) dokument rozumí plánovanou a na cíl orientovanou neformální interakci a návštěvu prováděnou týmem člověk-zvíře za cílem motivačním, edukačním a rekreačním. Tým člověk zvíře absolvoval minimálně úvodní trénink, přípravu a hodnocení. Týmy člověk-zvíře, které realizují AAA, mohou také spolupracovat s poskytovateli zdravotních, humanitních a edukačních služeb. AAA zahrnují také krizovou intervenci za asistence zvířat, která se zaměřuje na poskytnutí útěchy a podpory obětem při traumatu, krize nebo živelné pohromy (IAHAIO, 2014).

b) Terapie za asistence zvířat

Terapii za asistence zvířat (dále AAT) definuje jako takové terapeutické intervence, které jsou vedené cíleně, plánované a strukturované, realizované/řízené profesionálem z oblasti medicíny, vzdělávání či humanitních služeb. Intervenční pokrok se eviduje do odborné dokumentace. AAT jsou realizované/řízené formálně připravenými profesionály s odbornými znalostmi (IAHAIO, 2014).

c) Vzdělávání za asistence zvířat

Vzdělávání za asistence zvířat (dále AAE) definuje jako cíleně vedenou, plánovanou a strukturovanou intervenci realizovanou profesionálem z oblasti vzdělávání a souvisejících služeb. Je vykonávána kvalifikovaným pedagogem a speciálním pedagogem. Pedagogové pravidelného vzdělávání, kteří realizují AAE, musí disponovat znalostmi o zapojených zvířatech. Dosažený pokrok se u žáků eviduje v dokumentaci (IAHAIO, 2014).

1.1.2. Typy psů podle využití

V souvislosti s realizací intervencí za asistence psů odborná literatura nejčastěji uvádí pojem terapeutičtí psi. Vzhledem na nejednotnost v možnostech přípravy psů na pomoc v různých oblastech lidského života je důležité věnovat pozornost jejich terminologickému vymezení. Pro účely interakcí člověk-zvíře je možné odlišit terapeutické, asistenční a servisní psy. Pes působící v procesech intervencí za asistence psů v legislativě uvedený ani definovaný není. Nejpoužívanější jsou termíny pes-koterapeut a terapeutický pes, což odpovídá zahraniční terminologii. Ani z tohoto pojmu není možné přesně identifikovat (z hlediska cíle, obsahu, rozsahu), do jakých intervencí je tento pes začleněn. Nelze akceptovat často používaný pojem pes-terapeut (Šoltésová et al., 2016).

V terminologickém vymezení se můžeme opřít o doporučení profesních organizací s mezinárodní působností. V online slovníku organizace Assistance Dogs International zveřejněném na webových stránkách organizace, uvádí jako nejširší a zastřešující pojem asistenční pes. Do skupiny asistenčních psů následně řadí psy servisní, signální, vodící, psy pro osoby se zrakovým postižením a psy pro osoby se sluchovým postižením. Rovněž tuto klasifikaci doporučuje organizace Pet Partners (Šoltésová et al., 2016).

K uvedeným organizace Assistance Dogs Europe přidává psy speciálně připravené pro osoby s poruchou autistického spektra. Druhým typem jsou psi poskytující emocionální podporu, kteří osobám se zdravotním postižením pomáhají s konkrétními úkoly v běžném životě. K této činnosti není legislativou vyžadovaný speciální výcvik. Tento pes nemá oficiálně uznaný status servisního nebo asistenčního psa (Šoltésová et al., 2016). Hart a Yamamoto (2016) do třetí skupiny řadí terapeutické psy. Tito psi jsou u osoby, která realizuje, případně se podílí na intervencích za asistence psů. Tento pes není připravován na poskytování pomoci specifickému klientovi s konkrétními úkoly (Hart, Yamamoto, 2016). Národní a mezinárodní organizace v předmětné oblasti stanovují jasné doporučení pro výběr, výcvik i testování. Tito psi však většinou nemají přiznaný oficiální status (Šoltésová, 2016).

Organizace Animal Assisted Intervention International (AAII) rozlišuje typy psů dle jejich intervenčního zapojení, konkrétně vymezuje terapii za podpory psa, vzdělávání za podpory psa a aktivity za podpory psa (Šoltésová, 2016).

V rámci rezidenční formy intervencí za asistence psa se užívá také pojem sociálně rezidenční pes. Jde o speciálně vycvičeného psa, trvale chovaného v prostorách rezidenčních zařízení nebo psa pravidelně přítomného v rezidenčním klinickém prostředí (Šoltésová et al., 2016). Poslední skupinu psů, jak vymezili Hart a Yamamoto (2016), tvoří společenští psi, tedy psi běžní chovaní jako společníci v domácnostech, bez oficiálního statusu.

1.1.3. Canisterapeutický tým

Jak vyplývá z mezinárodně doporučené terminologie, označení osoby realizující tyto intervence jako terapeuta (v případě intervencí za asistence psa jako canisterapeut), je sporné, stejně jako další používané pojmy canisinstruktorek či instruktorek canisterapie, protože pod tímto označením se rozumí každá osoba bez rozdílu kvalifikace (zaměřením i rozsahem) či délky praxe (Šoltésová et al., 2016).

Vhodné označení pro osobu, která vede psa během intervencí za asistence psů (bez ohledu na zvolené metody a formy), je označení psůvoda. Tato osoba může realizovat intervence za asistence psa buď v rámci vlastní profese (jde zejména o profesí psychologa, sociálního pracovníka, psychoterapeuta apod.) nebo jako dobrovolník. Toto označení je také v souladu s mezinárodně doporučenými dokumenty s názvem: The IAHAIO Definitions for Animal Assisted Intervention and Guidelines for the Wellness of Animals Involved z roku 2014, General Standards of Practice for Animal Assisted Activity, Animal Assisted Education, Animal Assisted Therapy and Animal Support z roku 2015 (Šoltésová et al., 2016).

Pes a osoba, která realizuje intervence za asistence psa, se v odborné literatuře i praxi používá pojem canisterapeutický tým. I tento pojem je považován za velmi všeobecný, zahrnuje komplexně bez rozdílu všechny intervence za asistence psů (Šoltésová et al. 2016).

Je vhodné se odvolat na mezinárodně používanou a odborně uznávanou terminologii a používat označení tým člověk-zvíře. Je také nevyhnutelnou podmínkou k podpoře procesu profesionalizace ustanovit a v teorii a praxi jednoznačně používat jednotnou terminologii. Dostatečně jasně a metodologicky jednoznačně vymezená odborná terminologie ulehčuje také orientaci v odborné komunikaci (i komunikaci s laickou

veřejností). Tento proces vede ke zkvalitnění intervencí realizovaných v praxi a podpoře vývoje v této oblasti žádoucím směrem (Šoltésová et al., 2016).

I přes definovanou terminologii se používá pro celé spektrum intervencí za asistence psů zevšeobecnující pojem canisterapie (Šoltésová et al., 2016).

1.1.4. *Formy canisterapie*

- a) dle počtu klientů rozlišuje individuální a skupinovou formu;
- b) dle frekvence intervencí – jednorázové a opakované akce;
- c) dle místa poskytovaných intervencí – v místě pobytu klienta či mimo místo pobytu klienta;
- d) dle délky intervence – návštěvní (časově vymezený kontakt se zvířetem), pobytová (pobyty různé délky, např. tábory, víkendové pobyty) a rezidenční (zvíře je chováno v prostorech zařízení, příp. v rodině) forma (Šoltésová et al., 2016).

1.2. Canisterapie, sociální služby a sociální práce

Výrazem služby člověku jsou označovány programy a činnosti, jejichž cílem je poskytovat lidem v nesnázích podporu nebo zdroje a umožnit tak jejich osobní rozvoj či zlepšení životních podmínek (Barker, 2013). Za „pomáhající obor“ tedy můžeme považovat organizovanou skupinu pracovníků, kteří lidem v nesnázích poskytují specializovaný typ podpory nebo zdrojů s cílem umožnit jim zvládat jejich problémy či uspokojovat potřeby (Musil, 2013).

1.2.1. *Sociální služby a obor Zvíře v sociálních službách*

Sociální služby mají pomoci člověku řešit jeho nepříznivou sociální situaci. Sociální služby zahrnují tři základní oblasti: služby sociální péče, služby sociální prevence a sociální poradenství. Služby sociální péče jsou zaměřeny na zajištění a pomoc při zvládání úkonů péče o vlastní osobu a na zajištění fyzické i psychické soběstačnosti. Pojem „péče“ v sobě skrývá kromě zvýšenou potřebnost a závislost na pomoci, nerovnocenný vztah mezi pečujícím a klientem, bezmocnost a omezenou schopnost hledání vlastních možností pro řešení určité životní situace (Staffová, 2007).

Obor „Zvíře v sociálních službách“ (dále AASW) cílí na zlepšení fyzického a psychického stavu, např. paměti, komunikace, na zmírnění stresu, zvýšení motivace,

asistenci. Poskytování služby tohoto typu je podmíněno erudovaným pracovníkem, který musí splňovat náročné požadavky, a to jak na vzdělávání a speciální dovednosti, tak i svou osobností. V opačném případě znamená velké riziko pro klienta. V ČR v současnosti převažuje způsob poskytování těchto služeb formou dobrovolnictví s významným vlivem kynologie, nejznámější je tzv. canisterapie. Tento stav nese mnoho rizik, neboť nevychází z odborné sociální práce. Proto se vedle tzv. kynologického systému, postupně vyvíjí směr založený na profesionální sociální práci, jehož základní filozofií je respekt k podmínkám nastaveným odbornými sociálními službami (dle zákona č. 108/2006 Sb.). Takovou službu může poskytovat pouze sociální pracovník či pracovník v sociálních službách se specializací v oboru AASW. Protože rozvoj služby AASW potřebuje podporu systémovou, vznikla také pracovní expertní skupina pro oblast zooterapie v ČR (PESPOZ), jejímž hlavním cílem je podpořit změny v systému a v legislativě tak, aby se tento moderní obor mohl plně rozvinout ve prospěch klienta (Tvrdá, Palme, Thelenová, 2017).

Od sociálních pracovníků se v praxi požaduje, aby se průběžně seznamovali s novými metodami a uplatňovali je tak ve své činnosti. Zvyšují se tak nároky na rozšiřování kompetencí získaných během předchozího studia (Poklembová, 2015). Tedeschi et al. (2015) odůvodňují potřebu zahrnutí aktivit za asistence zvířat do pregraduální přípravy sociálních pracovníků, přičemž zdůrazňují důležitost porozumění vztahu mezi lidmi a zvířaty. Zmínění autoři se věnují nejen charakteristice sociální práce s asistencí zvířat a nárokem na vzdělávání připravující budoucí sociální pracovníky pro výkon této specializované profese, ale zdůrazňují také přínos přítomnosti zvířete při výkonu sociální práce, zabezpečení jeho potřeb a pohody i etické standardy výkonu sociální práce s asistencí zvířat, včetně organizačního zabezpečení. Takovou formou organizačního zabezpečení může být například formulace jasných pravidel, školení personálu, výběr a příprava dobrovolníků, příprava metod a postupů, supervize a proces implementace a vyhodnocování programu (Poklembová, 2015).

1.2.2. Canisterapie v sociální práci

Canisterapie je v sociálních službách využívána velice často. Navážeme-li definicí CT, je smysluplné využívání této podpůrné metody v oblasti sociálních služeb nasnadě. Cílem CT je také pozitivní změna v oblasti sociální, psychické a fyzické pohody jedince. Zaměřuje se jak na zlepšení zdravotního stavu jedince, tak na navození psychické a sociální pohody. Zde spatřujeme shodnost s cíli sociálních služeb a tudíž prostor pro jejich využívání v sociální práci (Stančíková, Šabatová, 2012).

Dle zákona o sociálních službách platném na Slovensku je možné aktivity a terapie realizovat jako soubor odborných činností, a to v rámci služeb sociálního poradenství či sociální rehabilitace. V rámci těchto služeb je možné poskytovat i aktivity ve formě vzdělávání a aktivit za asistence psů. Tyto aktivity, vzdělávání či terapie za asistence psů je možné zařadit do individuálního plánu uživatele sociální služby. Terapie za asistence psů vzhledem ke své náročnosti kladou na poskytovatele specifické požadavky - multidisciplinární znalosti a úzkou spolupráci s dalšími odborníky (Šoltésová, 2013).

Cíl spolupráce, na kterém se má v rámci služby pracovat, stanovuje vždy uživatel služby sám a odborný pracovník přispěje pouze k vhodné formulaci cíle tak, aby byl reálný, přiměřený a dosažitelný. Díky tomu, že vždy pracujeme v týmu složeném ze sociálního pracovníka nebo pracovníků v sociálních službách, či pedagoga, psychologa nebo fyzioterapeuta a pak pracovníků se specializací v oblasti CT a speciálně vychovaných a testovaných psů, dokážeme pokrýt všechny aspekty sociální služby, od poradenství v sociální oblasti, přes psychickou podporu až po konkrétní ovlivnění a naplnění cílů, které si uživatel sociální služby stanovil. Jednou z možných cest k profesionalizaci CT je právě její zakotvení v sociálních službách (Stančíková, Šabatová, 2012).

Cíl sociální práce je dosahován pomocí zapojení psa do procesu řešení problému klienta. To však vyžaduje rostoucí nároky na kompetence tohoto sociálního pracovníka, který musí dokázat zajistit nejen potřeby klienta, ale také ho případně ochránit před nepředvídatelnými reakcemi terapeutického psa. Dále musí zohlednit hygienické a zdravotní požadavky klienta, kolegů a zaměstnavatele a v neposlední řadě musí vědět, jak se postarat a zabezpečit welfare samotného terapeutického psa (Komenská, 2015).

1.2.3. Legislativní úprava

V první řadě je třeba zdůraznit, že v České republice chybí aktuální jednoznačná legislativní úprava intervencí a aktivit za asistence psa (dále IAAP). Rozhodně není možné považovat za dostačující, pokud jde v obou případech jen o zmínku o možnosti využívat tento přístup v rámci sociálních služeb či sociální terapie (Šoltésová, 2015). Kmetóny Gazdová (2015) uvádí, že v zákoně o sociálních službách ani v jiném všeobecně závazném dokumentu nejsou jednoznačně specifikované podmínky realizace canisterapie jakožto služby. Aktivity za asistence psů vnímá jako velmi potřebné a důležité. Upřesnění legislativních náležitostí by mnohdy přispělo jak ke zvýšení společenského uznání této oblasti, tak jako právní zakotvení nutných pravidel pro teorii a praxi, což by výrazně přispělo k profesionalizaci tohoto odvětví (Šoltésová, 2015).

Pokud nezačne opět aktivně působit Canisterapeutická asociace – profesní organizace nebo obdobná zaštiťující organizace a nebudou stanoveny jednotné podmínky pro realizaci této metody v praxi, zohledňující jak vzdělání odborníků, tak přezkušování a přípravy zvířat, nepodaří se nikdy tuto metodu začlenit do právního řádu. S touto skutečností souvisí i kritická situace ohledně nedostatečně informovaných osob praktikujících canisterapii (Stančíková, Šabatová, 2012).

1.2.4. Příprava před poskytováním canisterapie

Před samotným započítím canisterapie je důležité uzavřít se zařízením či samotným klientem dohodu a vyjednat podmínky využití této metody. Přílohou této dohody bývá potvrzení o vyhovujícím zdravotním stavu psů, certifikáty o složených canisterapeutických zkouškách a případně také doložené vzdělání canisterapeuta. Naprostou samozřejmostí, bez které není kontakt psa s klientem možný, je pravidelné očkování, odčervení a další potřebná veterinární péče. Pes musí mít složeny canisterapeutické zkoušky a absolvovat i povinná přezkušování. Samozřejmostí by mělo být sebevzdělávání canisterapeuta, včetně absolvování vzdělávacích kurzů, exkurzí, stáží. Samotné CT by vždy měla předcházet příprava, promyšlení postupů, volba vhodných aktivit a činností s ohledem na věk, schopnosti a potřeby klientů. Psovi po skončení CT musíme poskytnout adekvátní způsob odreagování (Stančíková, Šabatová, 2012).

Aby mohli canisterapeuté s klientem pracovat a být mu přínosem, musí se seznámit s jeho diagnózou a dalšími potřebnými znalostmi. V opačném případě nebude člověk

schopen adekvátně reagovat při nepředvídaných situacích a nebude moci naplňovat potřeby klienta. Aby se předcházelo úrazům klientů a pokud má canisterapeut informace o postižení klienta, je vhodné si vyžádat součinnost pečující osoby či zajištění přítomnosti fyzioterapeuta (Stančíková, Šabatová, 2012).

Důležitým opatřením, na které nesmíme zapomínat, je nenechávat za žádných okolností samotného klienta se psem. Předcházíme tak nejen jakémukoliv ublížení klientovi, ale také ublížení psovi. Pokud k nějakému zranění klienta během CT dojde, je potřeba sepsat za přítomnosti obou stran záznam o vzniklé situaci. Zde se popíše okolnosti, za kterých ke zranění došlo, svědci a postup řešení a opatření do budoucna. Pro případ zranění psa při výkonu CT je možnost pojištění psa (Stančíková, Šabatová, 2012).

1.2.5. Klient

Canisterapie jako metoda v praxi pomáhajících profesí se řídí individuálními přáními a potřebami klientů, přičemž každá ze zmíněných cílových skupin má svá specifika a vyžaduje odlišný přístup. S klientem z dané cílové skupiny je vhodné uzavřít písemný nebo ústní kontrakt spolupráce, který obsahuje cíle, kterých chce náš klient prostřednictvím CT dosáhnout. Cíle vycházejí nejen z přání a očekávání klienta, ale měly by být v souladu s tím, co může CT nabídnout. Kontrakt obsahuje také dílčí kroky, které k naplnění cílů povedou. Z každého setkání v ideálním případě pořizujeme záznam, který slouží jako podklad k pozdějšímu hodnocení efektivnosti aplikované metody CT (Stančíková, Šabatová, 2012).

Obecně lze canisterapii aplikovat u lidí různých skupin vyjma konkrétních osob vyřazených na základě kontraindikací. Podle typu postižení, individuálních schopností, vlastností a zájmů klienta, jeho věku, stanovených cílů a možností volíme formu canisterapie i konkrétní aktivity se psy. Je třeba vždy brát ohled a respektovat individuální osobnost každého člověka. Lidé se různí svými postoji, mají různé znalosti, dovednosti, možnosti atd. Obecně platí, že canisterapeut musí klienta dobře znát, měl by být na canisterapii připraven, umět získat důvěru klientu a udržet dobrou spolupráci (Tichá, 2007).

Pro starší osoby může canisterapie působit na snížení osamělosti a deprese, zlepšit kardiovaskulární zdraví a zvýšit fyzickou aktivitu (Krause-Parello et al., 2019), pro pacienty v ústavní péči může pomoci při snižování symptomů deprese (Ambrosi, 2019).

Pozitivní efekt interakce se psy se také ukázal u osob s demencí na sklonku života (Swall et al., 2019). Terapie za asistence zvířat mohou být také vhodnou intervencí pro děti s pervazivními vývojovými poruchami (Martin, Farnum, 2002).

1.2.6. Kontraindikace canisterapie

Přestože obecně lze CT praktikovat u klientů všech skupin, existují u konkrétních klientů překážky, které buď využití CT vylučují zcela, např. klientova alergie spojená se setkáním se psem, některá akutní onemocnění, otevřené rány nebo je nutno využít odborného přístupu, např. kynofobie u klienta. Zároveň se také mezi klienty najdou lidé, kteří kontakt se psem navázat nechtějí a s CT nesouhlasí a jejich rozhodnutí je nutno respektovat (Kalinová, 2007). Canisterapie je nevhodná u onemocnění jako astma, onemocnění imunitního systému a akutní infekční onemocnění. V případě terminálního stadia onkologického onemocnění je nutné zvážení rizika oproti přínosům (Tichá, 2007).

Vzájemný kontakt nesmí být potenciálním zdrojem zdravotních ani psychických obtíží žádné ze zúčastněných stran. Pokud je zde riziko negativních dopadů na klienta nebo na psa, CT neindikujeme, nebo ji přerušíme či ukončíme (Tichá, 2007).

Pokud se klient psů bojí, není canisterapie vhodnou intervencí. Většina lidí, ještě než jsou dotázáni, projevuje souhlas či nesouhlas již svým nonverbálním chováním: úsměvem, kývnutím směrem k psovi, nebo naopak napjatým výrazem a úzkostnými pozorováními psa. Psovod by si měl z dostatečné vzdálenosti vždy ověřit, zda jde o překvapení nebo obavy klienta, krátce vysvětlit účel své návštěvy a požádat o povolení přiblížit se. Také fotografie psa, nejlépe v příslušném postroji, je velmi důležitým prostředkem k nenásilnému seznámení klienta s ideou a účelem terapeutického psa (Galajdová et al., 2011)

1.3. Kompetence pro poskytování canisterapie

Beneš (2013) definici kompetence uchopuje v kontextu pojmu kvalifikace. V jeho pojetí kompetence v sobě překrývají dva požadavky na jejich nositele. Mají zaručit jednání v reálných situacích, přičemž jejich získávání vyžaduje podíl výcviku, opakování v různých reálných situacích. Zároveň však podle Beneše (2013) se zprostředkovávání kompetencí neomezuje na znalosti a dovednosti, ale týká se také vnitřní připravenosti a ochoty naučené využít. Z toho vyplývá, že kompetence zahrnují též vlastnosti tj. motivační stránku osobnosti, vztah k práci, identifikaci s profesí, sebedůvěru atd.

(Beneš, 2013). *Kompetenci v obecné rovině vymezujeme jako schopnost, způsobilost nebo kvalifikaci* (Vávrová, 2012, s. 108). Dnes používáme pojem kompetence jako soubor znalostí, dovedností, zkušeností, metod a postupů, ale také například postojů, které jednotlivec využívá k úspěšnému řešení nejrůznějších úkolů a životních situací a které mu umožňují osobní rozvoj i naplnění jeho životních aspirací (Hladík, 2012).

V případě kompetencí jde o *schopnost a připravenost měnit se, učit se, rozvíjet svůj potenciál, osobní i profesní profil a v souladu s novými poznatky konat* (Vávrová, 2012, s. 108). Pojem competence můžeme definovat jako standardy práce, v nichž jsou formulovány také kvalifikační předpoklady, bez nichž by byl výkon práce v dané funkci nestandardní. Také bývají označovány jako minimální kvalifikační požadavky. Pojem competency označuje způsobilosti, tedy způsoby, jimiž se dosahuje výkonu (Vávrová, 2012).

Sociálními kompetencemi se rozumí schopnosti člověka kontrolovat a zvládat průběh sociálních situací v souladu s vlastními cíli, a to na základě sociální percepce druhých zúčastněných osob. Řadíme sem schopnost týmové práce, schopnost čelit konfliktním situacím, komunikativnost (Vávrová, 2012).

Kompetencí v oblasti metod se rozumí: *plánovitě, se zaměřením na cíl uplatňovat odborné znalosti, tzn. analyzovat (postupovat systematicky), vypracovávat tvořivé, neortodoxní řešení, strukturovat a klasifikovat nové informace, dávat věci do kontextu, poznávat souvislosti, kriticky přezkoumávat v zájmu dosažení inovací, zvažovat šance a rizika* (Belz, Siegrist, 2012, s. 112-113).

Kompetence se skládají z různých schopností a získávají se reflexivně. Reflexe je základním a rozhodujícím momentem také v procesu osvojování si klíčových kompetencí (Vávrová, 2012). *Schopnosti jsou rozděleny na jednotlivé dovednosti, ty na základě vlastní zkušenosti propojujeme vzájemně mezi sebou a porovnáváme s dříve nabytými znalostmi. Z různých dovedností propojených se znalostmi vznikají schopnosti, které jsou základem klíčových kompetencí* (Vávrová, 2012, s. 113).

Koncept sociálně inteligentního doprovázení v sobě zahrnuje klíčové sociální, emoční i praktické kompetence, které by si měli pracovníci pomáhajících profesí osvojit a uplatňovat při výkonu profese. Lidé s osobním prožitkem bývají empatičtější a dokážou

se lépe vcítit do druhých osob. Je vhodné zavést školicí programy založené na osobním prožitku budoucích i stávajících pracovníků pomáhajících profesí (Vávrová, 2012).

1.3.1. Osobnostní předpoklady

Terapeutické přístupy lze obecně vymezit jako takové způsoby odborného a cíleného jednání s člověkem, jež směřují od odstranění či zmírnění nežádoucích potíží, nebo odstranění jejich příčin, k prospěšné změně v prožívání, chování, fyzickém výkonu apod. (Kňazovická et al., 2014). Hlavními činiteli terapeutického procesu jsou terapeut, klient a obsah. Významné postavení má terapeut. Primárním zdrojem terapeutovy kvality jsou jeho obecně lidské a odborné předpoklady. Mezi obecně lidské předpoklady patří schopnosti pochopení druhého člověka, schopnosti přijetí druhého člověka a schopnosti být autentický, dále sem patří psychické zdraví, kvalitní žebříček životních hodnot, tvořivost, flexibilita, pevná vůle k překonávání těžkostí, odvaha nést rizika, schopnost umožnit druhému maximálně možnou míru samostatnosti a tvořivosti a komunikační dovednosti. Mezi odborné předpoklady patří znalosti a dovednosti týkající se specifík klientů, součinnosti, vztahů a komunikace s klienty, použitelných terapeutických přístupů, možných zdrojů, profesních morálních norem (Křížkovská, 2014).

1.4. Vzdělávání v zooterapii

Označení se slovním základem terapeut či terapie vyvolává dojem splnění konkrétních kvalifikačních podmínek (vysokoškolské vzdělání či absolvování dalšího formálního vzdělávání například psychoterapie a supervize) nebo osobnostních předpokladů, které opravňují realizovat terapeutické intervence (Šoltéssová et al., 2016). Pokud osoba, která realizuje intervence za asistence psů, neabsolvovala formální přípravu na výkon konkrétní terapeutické činnosti, není členem žádné profesní organizace, která by upravovala standardy přípravy a praxe, garantovala by standardní výkon a v případě řešila etické a legislativní problémy, není oprávněna jakýkoliv typ terapeutické činnosti realizovat. V takovém případě se nejedná jen o problém legislativní, ale rovněž etický (Šoltéssová et al., 2016).

V oblasti terminologie, výzkumu, odborného vzdělávání a tzv. profesionalizace zooterapie je v současnosti velmi aktivní jediná zastřešující organizace ESAAT se sídlem ve Vídni. Zooterapii provádí kvalifikovaná síla s odborným vzděláním v oboru terapie za pomoci zvířat a se soustavným dalším vzděláním. Za odborné vzdělání u nás platí

pouze vzdělání, které odpovídá kritériím ESAAT, je touto společností akreditováno a zahrnuje nejméně 60 ECTS. Podle používaného druhu zvířete je zapotřebí absolvovat další, pro tento druh specifické vzdělání odpovídající minimálně základnímu vzdělání ESAAT. Soustavné odborné další vzdělávání v oboru terapie za pomoci zvířat zahrnuje přinejmenším 16 hodin během dvou let (Mojžíšová, Bicková, 2013).

Odborně kompetentní začlenění probíhá podle oblasti nasazení s pomocí ergoterapeutů, fyzioterapeutů, psychologů, (sociálních) pedagogů a dalších. Kvalifikovaný pracovník plánuje jednotlivá opatření na základě různých konceptů a nasazení pro jednotlivé cílové skupiny, s orientací na cíl je uskutečňuje a následně je dokumentuje. Intervence odborného pracovníka se zakládají na vztahovém trojúhelníku terapeut-zvíře-klient, musí být procesně a tematicky orientovány a následně zkoumány prostřednictvím odborně fundované reflexe (Mojžíšová, Bicková, 2013).

Vzdělávání je nejefektivnější, když při něm procházíme vlastními osobními zážitky a aktivitami v dané oblasti. Proces sebezkušenosti umožňuje hlubší pochopení teoretických i praktických poznatků. K pochopení dochází prostřednictvím zážitkových zkušeností podpořených vlastními reflexemi a zpětnou vazbou, jak od zvířete, tak od supervizora, či skupiny. V rámci vzdělávání zooterapeutů by měl každý účastník vlastní zážitky reflektovat s důrazem na propojení získaných informací s vlastní praxí. Osobní zážitkové zkušenosti odborníka se promítají do jeho profesionálního i osobního růstu, zkvalitňují jeho práci s klienty. Každý zkušený odborník ví, že jeho terapeutické schopnosti se formovaly díky dlouhodobé práci a praxi v oboru, osobní zkušenosti a autoreflexí s pomocí supervize. Sebezkušenost se projevuje v lepší schopnosti sebereflexe účastníka, zvýšenému uvědomění si interakce klient – zvíře a v působení na terapeutický proces klienta. Dále se projevuje ve zvýšené vnímavosti vůči terapeutickému procesu, vůči interakci klient-zvíře a v adekvátnější reakci na něj. Tímto způsobem jsou formované profesionální schopnosti a profesionální zručnost odborníka – prostřednictvím jeho vlastních aktivit a zkušeností. Respektování zvířete jako partnera při práci poskytuje množství cenných informací o klientovi, o procesu a komunikaci, o nás samých. To znamená, že vnitřně jsme dosáhli určité úrovně sebepřijetí. Osobnost terapeuta je nejdůležitějším nástrojem v terapeutickém procesu. Pro terapeuta je nevyhnutelná vysoká schopnost osobní sebereflexe potřebná k plnému uvědomění svého vlivu na práci s klientem. K tomu je potřeba rozšiřování poznatků o zvířeti a jeho etologii (Kňazovická et al., 2014).

Kňazovická (2014) definuje rozdíl mezi sebezkušeností a praxí. V rámci praxe získáváme zručnosti, trénujeme, zdokonalujeme se a učíme se uplatňovat poznatky z teorie. V rámci sebezkušenosti procházíme zážitkovými situacemi, zkušenostmi, které nás oslovují vnitřně. Praxe bývá převážně zaměřena na nácvik a sebezkušenost na práci s vnitřním prožíváním.

ESAAT vyžaduje, aby vzdělávací možnosti nabízely jen renomované profesionální organizace a univerzitní pracoviště s minimálním rozsahem 300 hodin teoretické přípravy a 120 hodin praktické přípravy (Šoltésová, 2016).

I přes snahu organizátorů a mnohých přínosů realizovaných vzdělávacích aktivit, bez vysokoškolského vzdělávání není možné ostatní uvedené možnosti považovat za odborné vzdělávání v běžném slova smyslu. Nejsou realizované certifikovanými vzdělavateli ani garantované profesní organizací. Posouzení vzdělávacích aktivit je založené na splnění formálních náležitostí, nikoli posouzení odbornosti a kvality organizátorů, resp. lektorů. V současnosti příprava na výkon canisterapie zahrnuje přípravu psa pro oblast IAAP, postupy při přípravě i realizaci IAAP a legislativní otázky (veterinární/hygienické minimum, možnosti uplatnění v praxi pomáhajících profesí, teoreticko-metodologické východiska a možnosti výzkumu), dále absolvují základy etologie psa. Je třeba dbát také na odpovídající obsahovou náplň těchto oblastí (Šoltésová, 2015).

Kromě přípravy před poskytováním canisterapie je v pomáhajících profesích nevyhnutelné i další vzdělávání, přičemž nejefektivnějším (a v mnohých profesích povinným) způsobem je profesionální supervize. Je potřeba ocenit snahu o řešení určitých situací vzniklých při realizaci IAAP formou konzultací. Nelze však kolegy považovat za profesionály, erudované supervizory a očekávat relevantní efekty, i když jsou vzděláni v konkrétní pomáhající profesi či mají mnoho zkušeností a dlouholetou praxi v oboru. Je důležité, aby se poskytovatelé těchto služeb dostatečně vzdělávali a získali znalosti z teoreticko-metodologických základů tohoto přístupu. Bez těchto znalostí nelze hovořit o úrovni, odbornosti a kvalitě poskytovaných služeb. V případě vysokoškolského vzdělávání v této oblasti, je třeba současně také reflektovat studijní plán programu (Šoltésová, 2015).

1.4.1. Kvalifikace v canisterapii

Klech (2014) uvádí různé stupně kvalifikace v canisterapii. Canisasistent– dobrovolník, pokud je proškolený, může samostatně provozovat společenskou činnost, tzn. aktivity za pomoci psa. Nemá právo jakkoliv manipulovat s klientem, znát jeho osobní údaje, diagnózu nebo anamnézu nad míru nezbytně nutnou ke komunikaci. Canisasistent – profesionál, ke kterým řadíme fyzioterapeuty, zdravotní sestry, sociální pracovníky, speciální pedagogy. Jejich výhodou je znalost prostředí a klienta i se znalostí jeho diagnózy nebo anamnézy. Mají právo manipulovat s klientem a je na jejich profesionálním úsudku, zda potřebují dalšího pomocníka k průběhu canisterapie. Canisterapeuti jsou lidé, kteří splnili všechny podmínky stupně canisasistent a mají dlouholetou praxi. Minimální vzdělání odpovídá 220 hodinám teorie a 40 hodinám praxe. Mentorem označujeme canisasistenta nebo canisterapeuta s dlouhodobou praxí, který je schopen a ochoten zaučit nováčky (Klech, 2014).

1.4.2. Dobrovolník

Dobrovolník poskytuje svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí. Hlavní znaky dobrovolné činnosti jsou, že je neplacená, vědomá a svobodně zvolená v kterékoliv oblasti. Výcviková canisterapeutická sdružení pořádají pro dobrovolníky různé přednášky a semináře, které jim umožňují získávat nové poznatky a osvojovat si metody práce s různými typy klientů. Po proškolení je s dobrovolníky uzavírána smlouva o spolupráci. Tato vymezuje práva a povinnosti dobrovolníka a slouží k ochraně dobrovolníka při vykonávání jeho činnosti. Každý účastník programu si o své činnosti vede evidenci. Průběžné vzdělávání dobrovolníků probíhá především formou přednášek, exkurzí, seminářů a zapůjčováním aktuální odborné literatury (Bursová, 2008).

1.4.3. Nároky na canisterapeutický tým

V současné době nikde nenajdeme jednotné požadavky na jedince, který se chce věnovat CT. Ani zkušební řády pro psy, kteří jsou využíváni, nejsou jednotné a problematice podmínek, které by si měl jedinec praktikující canisterapii vyjednat, se žádná literatura či předpis také nevěnuje. Vzhledem k tomu, že neexistuje zastřešující, profesní organizace, která by sdružovala organizace a jednotlivce, kteří se canisterapii aktivně věnují, je díky tomu realizace canisterapie v praxi mnohdy poznamenána chaosem a neprofesionalitou.

V literatuře se pouze doporučují podmínky na úrovni jedince, psa i prostředí, které je vhodné zajistit pro kvalitní realizaci CT v praxi (Stančíková, Šabatová, 2012).

V České republice působí několik canisterapeutických sdružení, které se podílí nebo zajišťují přípravu týmů na praktikování canisterapie a získání osvědčení k této činnosti (samo nebo formou odkazu na vzdělávací instituci), dále v rámci možností vytváří podmínky dalšího vzdělávání (semináře, odborné konzultace, setkání, pořizování literatury apod.), zajišťuje supervize canisterapeutickým týmům, sjednává nová nasazení, smluvně ošetřuje vztah se zařízením a psovody, kde CT probíhá, koordinuje činnost jednotlivých týmů, shání prostředky (nejen finanční) na činnost aj. Dalším důležitým cílem canisterapeutického sdružení bývá osvěta, popularizace CT a účast na evaluaci CT. Sdružení by mělo garantovat zařízením kvalitu prováděné CT (Tichá, 2007).

Pod pojmem výcvik canisterapeutických týmů rozumíme přípravu canisterapeutického týmu k praktikování CT formou blokového nebo dlouhodobého kurzu. Na závěr přípravy skládá canisterapeutický tým zkoušky, po jejichž úspěšném absolvování získá osvědčení opravňující k praktikování CT. Možnosti přípravy jsou různé nejen z hlediska časové dotace, kvality, ale také typu vzdělání. V ČR existují několikahodinové přednášky, několikadenní kurzy, ale také rekvalifikační kurz nebo kurz v rámci celoživotního vzdělávání na univerzitní půdě. Někde jsou připravováni pouze lidé, jinde celé týmy, z čehož vyplývá také odlišný způsob a obsah náplně i závěrečných zkoušek. U zkoušek a testování se tedy také liší podmínky získání osvědčení canisterapeutického týmu, některé vyžadují určitou přípravu, jiné nikoli. Psovod je teoreticky a celý tým prakticky vzděláván a pes je testován odborníky. Praktická příprava týmu je zaměřená na osvojení si specifických dovedností psa i psovoda potřebných pro nasazení – např. kontakt s více cizími lidmi najednou, nekoordinované pohyby klientů, používání kompenzačních pomůcek klienty, nezvyklé prostředí v zařízení, komunikace s klientem, řešení krizových situací, využití různých canisterapeutických metod. Je využíváno modelových situací. Povaha psa se může postupem času měnit, proto má získané osvědčení platnost pouze dva roky. Osvědčení je prodlužováno buď na základě pravidelné supervize a prověření práce týmu nebo po úspěšném opakování praktických zkoušek (Kalinová, Eisertová, 2007).

1.4.4. Příprava personálu na canisterapeutický integrační tábor

Jako jedna z forem canisterapie, na kterou je nutná pečlivá příprava nejen jednotlivce, ale i celého týmu, je například Integrační canisterapeutický tábor, který realizuje každoročně Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Hlavní myšlenkou tábora je umožnit intenzivní kontakt dítěte se psem ve spojení s odloučením od běžného sociálního prostředí dítěte a s integrací dětí s různým typem postižení a dětí zdravých (Švestková, Eisertová, 2011).

Mezi účastníky tábora patří personál, dobrovolník se psem (dále canisterapeutické týmy) a děti. Tábor se zároveň účastní speciální pedagog, sociální pracovník, zdravotník a táborový tým úzce spolupracuje a konzultuje dílčí záležitosti s pediatrem a odborníkem v oblasti kynologie. Odborné a kvalitní provedení CT zajišťují canisterapeutické týmy, které úspěšně absolvovaly výcvik a testování. Na pozici oddílového vedoucího je žádoucí zvolit osobu, která má zkušenosti s daným typem tábora, má zkušenosti v oblasti práce s dětským klientem a v oblasti CT. Vedoucí-asistent je pracovník tábora, který se zbývá přímou péčí o děti, zároveň se podílí na realizaci programu a táborových aktivit. Požadavky na asistenta jsou především v oblasti zkušenosti z práce s dětmi se specifickými potřebami. Pokud není asistentem dobrovolník programu canisterapie, je daný pracovník vždy proškolen v oblasti využití CT a integračního programu. Canisterapeutický tým je prioritně zaměřen na realizaci CT jak v oblasti skupinové, tak i individuální formy. Důležité je také dopřát psímu pomocníkovi dostatek odpočinku a možnost aktivizace sil (Švestková, Eisertová, 2011).

Pro realizaci uvedeného tábora jsou důležité dostatečné znalosti v oblasti CT a práce s dětmi s postižením. Velmi důležité je věnovat zvýšenou pozornost pravidlům, která se týkají společného soužití dětí se psy. Za bezpečnost vzájemného kontaktu mezi dětmi a psy zodpovídají především psovodi. Proto je nezbytné hned první den tábora děti upozornit na pravidla vzájemně bezpečného přístupu a kontaktu se psími kamarády (Švestková, Eisertová, 2011).

1.4.5. Supervize a canisterapie

V oblasti pomáhajících profesí dostává reflexe prostor v rámci supervize (Vávrová, 2012, s. 113). Havrdová (2013) definuje supervizi jako systematickou odborně vedenou reflexivní interakci směřující k prohloubení kvality práce určité pracovní oblasti. Je uskutečňována na bázi kontraktu mezi zadavateli supervize, supervizorem a účastníky supervize a z něj se odvíjejícího pracovního spojení. Zaměřuje se na konkrétní možnosti vyladění pracovních postojů, postupů a vztahů s realizací profesionálních hodnot a cílů v pracovní situaci (Havrdová, 2013).

Supervizi považujeme za proces podpory získávání klíčových kompetencí pracovníky pomáhajících profesí. Vzdělávací aspekt, jenž je přítomen v každé supervizi, směřuje ke zlepšování odborných kompetencí pracovníků při práci s klienty. Jeho cílem je rozšiřovat pracovníkovy znalosti a dovednosti, na jejich základě podporovat specifické schopnosti a v procesu sebereflexe vytvářet a modifikovat požadované kompetence (Vávrová, 2012). Je vhodné, aby CT jednotlivých týmů probíhala pod supervizí koordinátora canisterapeutických týmů. Canisterapeutický pracovník se poté účastní povinných nebo dobrovolných supervizí (Eisertová, Tichá, 2007).

1.5. Standardizace a etický kodex canisterapeutických pracovníků

Kodex je nutný proto, že reguluje jednání členů, které může vést ke zneužívání moci či privilegií. Profesionální etický kodex je formální (psaný) a neformální (nepísaný). Kodexy mají profese i nonprofese, profesionální kodexy však bývají systematictější. Obecně se etické kodexy věnují následujícím tématům: respektování jedinečné hodnoty a důstojnosti každé lidské bytosti, podpora sebeurčení klienta a podpora sociální spravedlnosti a profesionální integrity (Matoušek, 2013).

Standardizace je jednou z podmínek procesu profesionalizace. K samotným psodům je funkcí zejména kontrolní, slouží jako jeden z nástrojů při evaluaci realizaci intervencí za asistence psů. Klientům těchto intervencí zároveň garantuje kvalitu, čímž chrání jejich zájmy a potřeby. Pro společnost je znakem odbornosti a zaručení kvality. Ukazuje také prestiž a status odborné činnosti. Standardy upravující minimální nároky požadované na jednotlivé činitele pomáhající praxe zároveň podporují vzájemnou spolupráci, síťování a obohacují teoreticko-metodologické i praktické aspekty dané oblasti (Šoltésová et al., 2016).

I v oblasti intervence za asistence psů je nutné respektovat základní etické principy, které udržují a zvyšují kvalitu těchto intervencí jako jednoho z nových druhů podpůrných terapií. Absence etického kodexu a roztržité názory na jednotlivé etické otázky a problémy v praktické realizaci těchto intervencí a chybějící systematické vzdělávání v této oblasti, zvyšující počet organizací se zájmem výkon těchto intervencí, to jsou jen některé z důvodů, které vedou k hledání řešení. Za jedno z řešení je považována příprava a obecně uznání etického kodexu pro tuto oblast, který by respektoval a podporoval osobnostní a profesionální rozvoj a zvyšoval kvalitu (Šoltésová et al., 2016).

Šoltésová et al. (2016) uvádí Návrh standardů pro intervence za asistence psů. Klíčovým záměrem je podpořit proces profesionalizace intervencí za asistence psů zejména tím, že vymezí minimální požadavky pro zajištění bezpečného a kvalitního výkonu intervencí. Tento Návrh standardů není závazný, má podpůrný charakter (Šoltésová et al., 2016).

Návrh standardů pro intervence za asistence psů je členěn na dvě hlavní části:

a) Standardy ke psům začleněným do intervencí za asistence psů (členěné do tří oblastí, zahrnující přípravu psa, posouzení vhodnosti pro jeho zařazení do intervencí za asistence psů a welfare psa).

b) Standardy k psovodům začleněným do intervencí za asistence psů. Obsahují dvě oblasti, a to přípravu psovodů pro výkon intervencí za asistence psů a plánování, přípravu a realizaci intervencí za asistence psů (Šoltésová et al., 2016).

2. CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1. Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zmapovat odbornou přípravu (možnosti vzdělávání, odborná způsobilost, znalosti, vědomosti, dovednosti, kompetence) v oblasti canisterapie v České republice a navrhnout požadavky pro výkon profese canisterapeuta v sociálních službách.

Prvním dílčím cílem je zjistit, jaké jsou aktuální požadavky na vzdělávání a odbornou přípravu v oblasti canisterapie, která je poskytována v sociálních službách.

Druhým dílčím cílem je definovat profesi canisterapeuta a navrhnout kvalifikační požadavky, požadavky na vzdělání a supervize pro výkon profese canisterapeuta.

Vzhledem k vytyčeným cílům bakalářské práce byly definovány dvě hlavní výzkumné otázky a ke každé z nich dílčí otázky.

2.2. Výzkumné otázky

HVO1: Jakým způsobem probíhá vzdělání a odborná příprava v oblasti canisterapie poskytované v České republice?

DVO1: Jak dlouho by měl trvat výcvik canisterapeutického týmu?

DVO2: Jaké vzdělání by měl canisterapeut splnit?

DVO3: Projevují canisterapeuté zájem o další vzdělávání?

HVO2: Jaké jsou kvalifikační požadavky pro výkon profese canisterapeuta?

DVO1: Jaké znalosti, dovednosti a schopnosti považují canisterapeuté za důležité?

DVO2: Požadují canisterapeuté samostatnou profesi canisterapeuta?

DVO3: Měl by se canisterapeut pravidelně účastnit supervize?

2.3 Operacionalizace pojmů

Odborná příprava je součástí výchovy a vzdělávání, umožňuje absolventům kvalifikovaný výkon povolání a odborných činností (Průcha, 2013).

Vzdělávání Hartl (2009) definuje jako učením zprostředkované přejímání dosavadních zkušenosti lidstva, chování a hodnotových systémů.

Vzdělání Hartl (2009) označuje jako souhrn vědomostí, dovedností a postojů osvojených jedincem v průběhu života; formálně označení stupně dosaženého vzdělání příp. povolání, profese.

Sociální služby - cílem sociálních služeb je zachovávat lidskou důstojnost klientů, vycházet z individuálně určených potřeb klientů, rozvíjet aktivně schopnosti klientů, zlepšit nebo alespoň zachovat soběstačnost klientů, poskytovat služby v zájmu klientů a v náležité kvalitě (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017).

Canisterapie je podle Stančíkové a Šabatové (2012) podpůrná, speciální metoda využívající pozitivního působení psa na fyzickou, psychickou a sociální stránku jedince.

Canisterapeutický tým - úzký vztah a spolupráce psovoda a psa (Kalinová, Mojžíšová, 2007).

Kompetence můžeme definovat jako standardy práce, v nichž jsou formulovány kvalifikační předpoklady. Také bývají označovány jako minimální kvalifikační požadavky. Pojem competency označuje způsobilosti, tedy způsoby, jimiž se dosahuje výkonu (Vávrová, 2012).

Znalosti a vědomosti definuje Průcha (2013) jako soustavu faktů a pojmů, teorií a komplexních poznatkových struktur, které si jednotlivec osvojil prostřednictvím vzdělávání, vlastního učení a z jiných zdrojů. Pojem vědomost bývá u nás používán synonymicky s pojmem znalost.

Dovednost je učením získaná dispozice ke správnému, rychlému a úspornému vykonávání určité činnosti vhodnou metodou (Hartl, 2009).

Schopnosti jsou soubor předpokladů nutných k úspěšnému vykonávání určité činnosti, dovednosti, vyvíjející se na základě vloh, a to učením (Hartl, 2009).

Supervize je systematická odborně vedená reflexivní interakce směřující k prohloubení kvality práce určité pracovní oblasti (Havrdová, 2013).

Profese - v současné společnosti jde o určující faktor sociálního statusu člověka. Profesionál je odborník na určitou oblast vědění, lidské činnosti. Nedílnou součástí je odvádění poctivé práce (Hartl, 2009).

Profese canisterapeuta - budou definovány požadavky na profesi a kvalifikační požadavky na vzdělání a supervizi.

3. METODIKA

Pro účely empirické části této bakalářské práce jsem zvolila kvalitativní výzkumnou strategii.

3.1. Metodika práce

Cílem kvalitativního výzkumu je tvorba nových teorií a identifikace alternativních stránek problému. Kvalitativní výzkum se zaměřuje na popis fenoménů, jejich vlastností a funkcí a identifikací faktorů, které jednotlivé jevy ovlivňují. Smyslem je danému jevu co nejvíce porozumět. V rámci kvalitativního výzkumu získáme velké množství informací o malém souboru. Způsoby analýzy dat jsou velmi subjektivní a flexibilní a v určitých ohledech pro ně neexistují pevně stanovená pravidla (Kajanová, Dvořáčková, Stránský, 2017). Zobecnění výsledků toho výzkumu je problematické až nemožné (Reichel, 2017).

Data budou sbírána metodou dotazování a technikou polostrukturovaného rozhovoru. Polostrukturovaný rozhovor (interview) pracuje s využitím návodu. Předem je daný soubor témat a základních otázek. Jejich pořadí a formulace mohou být dle vývoje rozhovoru měněny. Při tvorbě návodu je třeba se držet cíle studie. Jednotlivá témata je vhodné rozvést do základních otázek, které musí být zodpovězeny (Wildemuth, Zhang, 2017). V polostrukturovaném rozhovoru by měly převažovat otevřené otázky. Uzavřené otázky slouží pouze na upřesnění odpovědí (Seidman, 2017).

Rozhovory jsem realizovala poté, co jsem si připravila záznamový arch s otázkami, které jsem rozdělila do 4 okruhů (viz Příloha č.1). Otázky jsou strukturovány tak, aby bylo dosaženo stanoveného cíle a zodpovězeno na stanovené hlavní a dílčí výzkumné otázky. První okruh otázek je zaměřen na zjištění identifikačních údajů komunikačních partnerek. Druhý okruh se týká oblasti odborné přípravy CT týmu včetně zkoušek. Třetí okruh zahrnuje vzdělávání v oblasti canisterapie a supervizi a čtvrtý okruh se týká profese canisterapeuta. Odpovědi komunikačních partnerek jsem rovnou zaznamenávala do záznamového archu.

V empirické části nebudou z důvodu zachování anonymity zveřejněna konkrétní zařízení ani uvedena jména komunikačních partnerek. Označení komunikačních partnerek jsem zvolila zkratkou KP. První komunikační partnerka bude označena jako KP 1, poslední komunikační partnerka KP 10.

Na konci kapitoly s výsledky je pro přehledné shrnutí sestavena SWOT analýza, která obsahuje silné, slabé stránky, rizika a příležitosti, které komunikační partnerky v oblasti odborné přípravy a vzdělávání definovaly. SWOT analýza je základní analytickou metodou. Popisuje silné a slabé stránky řešeného problému nebo řešené oblasti a příležitosti a ohrožení (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015).

3.2. Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný vzorek byl vytvořen pomocí účelového výběru. Dle Miovského (2006) jde o nejvyužívanější metodu výběru výzkumného souboru u kvalitativního přístupu. Touto metodou jsou vybírání komunikační partneři, kteří splňují stanovená kritéria výzkumného vzorku a jsou ochotni se do výzkumu zapojit (Miovský, 2006).

Komunikační partnerky byly vybrány přes instituce a zvolen byl účelový kvótní výběr. Během měsíce února 2019 jsem telefonicky kontaktovala 8 neziskových organizací, které připravují pracovníky a dobrovolníky, kteří budou poskytovat canisterapii. U vedoucích pracovníků těchto organizací jsem se setkala s velmi přívětivým přístupem. Velmi ochotně mi pomohli zprostředkovat rozhovory s jejich canisterapeuty či se sami do výzkumu zapojili. Do výzkumu se zapojilo 10 komunikačních partnerek ze 7 organizací v ČR. Tyto organizace se nachází v kraji Jihočeském, Středočeském, Libereckém a kraji Vysočina. Avšak je nutné zmínit, že výsledky této bakalářské práce se týkají jen dotázaných 10 komunikačních partnerek a výsledky nelze zobecňovat.

Rozhovory byly uskutečněny s 10 pracovníci, které se věnují canisterapii v sociálních službách v kraji Jihočeském, Libereckém a kraji Vysočina. Základní identifikační údaje o KP jsou uvedeny v tabulce (viz Tabulka č. 1, s. 37). Komunikační partnerky, které se ochotně a dobrovolně zapojily do výzkumu, vykonávají canisterapii v zařízení sociálních služeb pravidelně alespoň 1x měsíčně a zároveň mají zkušenosti s canisterapií alespoň 1 rok. Canisterapii poskytují buď jako dobrovolníci či jako odborní pracovníci v sociálních službách, kteří tuto metodu realizují v rámci své profese. Tyto rozhovory byly realizovány v měsíci březnu 2019.

Před začátkem rozhovoru byly všechny komunikační partnerky seznámeny, pro jaký účel je výzkumné šetření prováděno. Dále mi také všechny daly ústní souhlas k provedení rozhovoru. Se všemi komunikačními partnerkami bylo sjednáno, že v žádné části bakalářské práce z důvodu zachování anonymity nebude uvedené jejich jméno a příjmení.

Pro zpracování výsledků jsem zvolila metodu otevřeného kódování. V prvním kroku vymezíme data, která jsou ve vztahu k výzkumnému tématu a výzkumným otázkám. V dalším kroku následuje kódování a kategorizace. Kódovaná a kategorizovaná data jsou dále interpretována, zasazována do vztahů a kontextů (Kajanová, Dvořáčková, Stránský, 2017). Výsledky výzkumu jsou také přehledně shrnuty v tabulkách a myšlenkových mapách. Myšlenkové mapy byly vytvořeny v programu Edraw Max 9,4.

4. VÝSLEDKY

4.1. Rozhovory s canisterapeuty

Na začátek této části s výsledky jsem pro přehled sestavila tabulku (viz. Tab. č. 1) se základními informacemi o komunikačních partnerkách (dále KP), kterých jsem se dotazovala na věk, vzdělání, profesi a délku praxe s canisterapií. Do délky praxe je zahrnuta i doba, kdy canisterapeutky nevykonávaly canisterapii se svým psem, ale pouze jako dobrovolnice bez psa.

I. Identifikační údaje

Tab. č. 1 Identifikační údaje

	Věk	Pohlaví	Vzdělání	Profese	Délka praxe s canisterapií
KP 1	37	Žena	vysokoškolské	Vedoucí denního stacionáře	10 let
KP 2	29	Žena	vysokoškolské	Kynolog	6 let
KP 3	49	Žena	úplné střední odborné	Vedoucí provozního úseku v domově pro seniory	14 let
KP 4	31	Žena	vysokoškolské	Informační specialista	4,5 roku
KP 5	37	žena	vysokoškolské	Sociální pracovník, vedoucí zooterapie	10 let
KP 6	34	Žena	vysokoškolské	Sociální pracovník	10 let
KP 7	26	Žena	vysokoškolské	Pracovník v sociálních službách	4 roky
KP 8	39	Žena	vysokoškolské	Projektový manažer a zoterapeut	12 let
KP 9	39	Žena	úplné střední odborné	Pracovník v sociálních službách, odborný pracovník volnočasových aktivit a zooterapie	8 let
KP 10	47	žena	vysokoškolské	Sociální pracovník, trenér zvířat v sociální práci, sociální terapeut	20 let

Zdroj: Vlastní výzkum

Z uvedené Tabulky č. 1 vyplývá, že do výzkumu se zapojilo 10 komunikačních partnerek, které mají s canisterapií dlouholeté zkušenosti. Z tabulky také vyplývá, že KP často realizují canisterapii v rámci své profese v určitém zařízení sociálních služeb či nějaké zařízení několikrát do měsíce navštíví za účelem realizace aktivit za asistence psa. Osm komunikačních partnerek má vysokoškolské vzdělání, ostatní 2 pak úplné střední odborné. Osm komunikačních partnerek realizují canisterapii v rámci své profese, 2 pak jako dobrovolník.

II. Odborná příprava

Do oblasti odborné přípravy jsem zahrнула dotazy na zjištění aktuálních požadavků na přípravu canisterapeutického týmu včetně přípravy psa a zkoušky. Tento okruh také obsahuje, s jakými odborníky canisterapeuté spolupracují, zda vedou dokumentaci klientů a zda mají uzavřeno pojištění odpovědnosti za škodu.

a) Příprava psovoda

Schéma č. 1 zobrazuje, jak dlouho by dle komunikačních partnerek měl trvat výcvik canisterapeutického týmu.

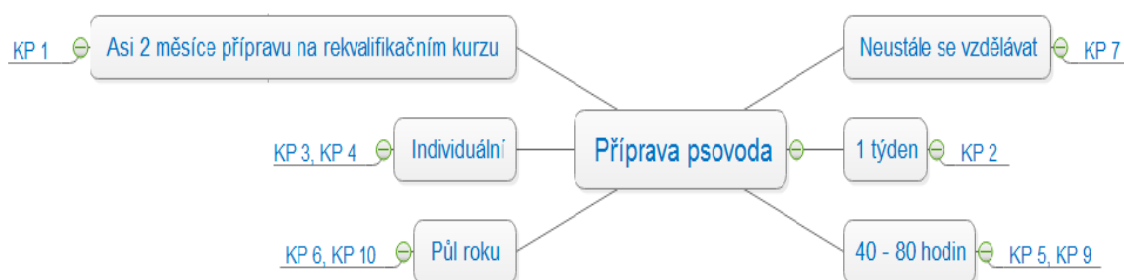

Schéma č. 1 - Příprava psovoda

Zdroj: Vlastní výzkum

„Pokud má začátečník možnost spojit se s nějakou organizací zabývající se canis, je to výhodou“ tvrdí KP 7. Podle KP 4 je zásadní vybrat si dobrou organizaci, která o své dobrovolníky pečuje, má uzavřené pojištění dobrovolníků, zajišťuje vzdělávání tak i vyhledává vhodné klienty. „Psovod se musí vzdělávat neustále“ (KP 7). KP 5 uvádí, že se jedná o celoživotní proces vzdělávání canisterapeuta.

U KP 2 probíhal canisterapeutický výcvik 1 týden. Během výcviku se účastníci seznámili s různými druhy sociálních služeb a seznámili se s metodami sociální práce. Výcvik byl zaměřen především na praktické zkušenosti. Výcvik probíhal celý týden v denním stacionáři. Školící tým zahrnoval sociální pracovníce denního stacionáře, pracovníce v sociálních službách a odborný kynolog. KP 6 udává, že do její přípravy byly zapojeny předseda organizace, koordinátorka pro vzdělávání dobrovolníků, koordinátorka pro jednorázové akce.

KP 5 a 9 považují za dostatečnou dobu odborné přípravy psovoda v rozsahu 40 - 80 hodin teoretické přípravy a individuální dobu získávání praktických zkušeností. KP 9 se domnívá, že délka přípravy by se měla také odvíjet od vzdělání psovoda. Pokud je psovod vzdělaný v oboru humanitním či pedagogickým navrhuje tedy KP 9 kratší dobu přípravy oproti absolventům jiných oborů.

Dle KP 10 je minimální doba přípravy alespoň půl roku, s tímto souhlasí také KP 6. Během této doby je třeba získat ucelené teoretické znalosti o oboru Zvíře v sociálních službách, poznat Metody canisterapie a rozdíl mezi nimi a získat vědomosti o vedení psa v této oblasti, musí znát techniky a metodiky s konkrétní cílovou skupinou. *„Teorii provádí zkušený terapeut, náhled poskytuje zkušený terapeut.“* Během přípravy je třeba získat náhled na praxi (KP 10).

KP 8 udává, že záleží na týmu a vztahu canisterapeuta a koterapeuta, za důležité především považuje výběr zvířete a za dostatečnou považuje dobu přípravy v jednoho roku. KP 3 sdělila, že doba přípravy je velmi individuální a hodně záleží na schopnostech canisterapeuta.

Dle KP 4 *„Měl by být dostatečně dlouhý na to, aby se dalo posoudit, jak na tom dobrovolník a jeho pes je.“* Za důležité považuje především pravidelnou účast na kurzu a účast na supervizi. KP 1 udává, že dobu přípravy by rozdělila na 2 úseky, a to na dobu minimálně rekvalifikačního kurzu pracovníka v sociálních službách a druhý úsek odborná příprava psa. *„Nemám přesně vymezenou délku přípravy, rozdělila bych ji na dobu minimálně rekvalifikačního kurzu pracovníka v sociálních službách a odbornou přípravu psa.“*

KP 8 uvedla tři dokumenty, kterými se většina organizací věnující se canisterapii řídí: Metodika aktivit se psem jako součást ucelené rehabilitace, Etický kodex

canisterapeutického týmu CTA, Základní minima pro uchazeče o post canisasistenta/canisterapeuta (KP 8).

b) Příprava psa

Schéma č. 2 zobrazuje přípravu psa pro výkon canisterapie.

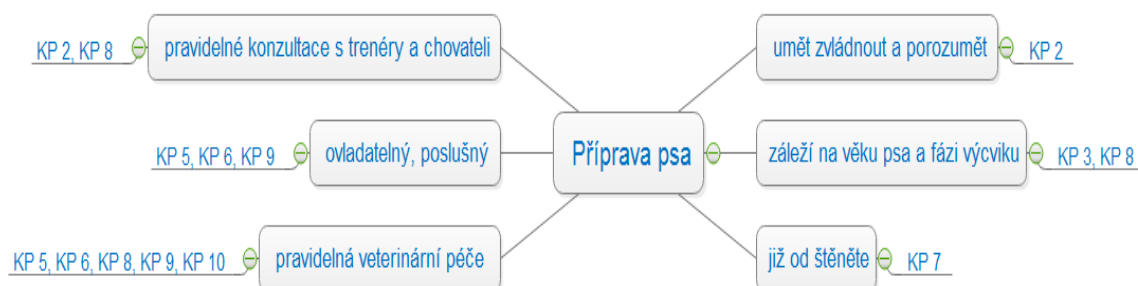

Schéma č. 2 - Příprava psa

Zdroj: Vlastní výzkum

Výzkum ukázal, že jsou rozdíly mezi organizacemi a jejich nároky na přípravu psa. „*Jde v první řadě o zvládnutí a porozumění svému psovi a umění zvládnutí každé vzniklé situace, zkrátka umět pružně reagovat a k tomu musí canisterapeut tvořit se svým psem opravdu skvělý tým*“ (KP 2). KP 2 také pro nově začínající tým doporučuje tréninky na nějakém odborném cvičišti. „*Také záleží na koterapeutovi, jeho věku a fázi jeho výcviku*“ tvrdí (KP 8).

Dle KP 3 „*záleží hodně na psovi, některý je šikovnější ve výcviku, jinému to trvá déle.*“ KP 7 doporučuje připravovat psa již od věku štěněte. KP 2 a 8 doporučují pravidelné osobní schůzky a konzultace s trenéry, a to minimálně 1 x za 14 dnů. Je třeba kontrolovat chování a vystupování psa (KP 2). Pes musí být ovladatelný, poslušný (KP 5, 6, 9), být dobře vycvičený, umět povely a nesmí ho nic překvapit (KP 8). KP 1 sděluje, že štěně či mladý pes z důvodu socializace a učení se nesmí přetěžovat častými návštěvami klientů. KP 5, 6, 8, 9 a 10 zdůrazňují nutnost pravidelné veterinární péče (hygiena psa, odčervení, očkování). KP 8 doporučuje preventivně prohlídku u veterináře alespoň každé 3 měsíce.

c) Zkoušky

Výsledky provedeného výzkumu ukazují, že existuje spousta organizací, které nabízejí canisterapii i canisterapeutické zkoušky (KP 8). Komunikační partnerky se shodují, že každé canisterapeutické sdružení má na testování psa jiné požadavky a nejsou jednotná pravidla v testování canisterapeutických týmů. Součástí canisterapeutické zkoušky by měla být jak teoretická, tak praktická část (KP 6). KP 8 uvedla, že je zpracován tzv. zkušební řád zooterapie, kterým se organizace řídí: „Řád ochrany zvířat při veřejném vystoupení, při zkouškách zooterapeutických - animoterapeutických - zoorehabilitačních - zvířat (koterapeutů)", schválený Ministerstvem zemědělství.

Pro výkon canisterapie musí být složeny zkoušky (KP 6 a 8) a získat certifikát (KP 2 a 8). Pes žádné zkoušky v podstatě nemusí mít, nejsou na to pravidla (KP 7), každá organizace má svůj zkušební řád (KP 8). KP 8 doporučuje: „*absolvovat canis zkoušku už v zavedeném zařízení, se kterým mají klienti dobré zkušenosti.*" U některých organizací se při skládání zkoušek testuje jen povaha (KP 1, 3, 4, 6, 10) a není kladen „*důraz na odbornost canisterapeuta zcela vynechána, dle mého názoru je to velká chyba*" (KP 1). Canisterapeutické zkoušky probíhají asi týden, součástí je teoretická a praktická část (KP 6). Zkouška by měla prověřit především znalosti dobrovolníka formou písemného testu (KP 4). KP 8 doporučuje sjednotit pravidla pro testování canisterapeutického týmu.

„*Za jedinou validní zkoušku canisterapeutického psa považují test v oblasti vloh a povahy*", udává KP 10. Prozkoušení povahy a vloh psa a jeho zapojení do složky Aktivity se psem, a to pod dohledem supervizního, zkušeného CT týmu. Ukončeno obhajobou, zkouškou a doporučením od supervizora (KP 10).

Psa nejdříve testovat ve věku 6 měsíců a do roka udělat přezkoušení povahových rysů psa (KP 1). Některá canisterapeutická sdružení netestují psy mladší 1 roku (KP 1).

U psa se testují povahové vlastnosti (KP 3, 4, 10), musí prokázat poslušnost, ovladatelnost (KP 6 a 8), nesmí neadekvátně reagovat na neobvyklé podněty např. na hluk, skřeky, berle, vozík (KP 5). Test v oblasti vloh, povahy a chování zejména v interakci s lidmi a v prostředí, kde lidé žijí (KP 10). Důležitá je také komunikace mezi psůvodem a psem (KP 6).

Výzkumem bylo zjištěno, že canisterapeutický tým skládá zkoušku ZCP1 (KP 1). Po úspěšném složení zkoušek dostává canisterapeutický tým certifikát - psovod a pes, uvedly KP 2 a 8.

d) Spolupráce s dalšími odborníky

Výsledky výzkumu ukazují, že konzultace s dalšími odborníky jsou velmi žádoucí pro užití vhodných postupů a výběr vhodných aktivit. Nejčastěji KP uvedly, že spolupracují se sociálními pracovníky případně s dalšími pracovníky zařízení (KP 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10). 7 KP se pak shodlo na spolupráci s fyzioterapeuty (KP 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9). S pedagogickými pracovníky pak uvedly spolupráci KP 5, 6, 8, 9 a 10. Konzultace s rodinou doporučují KP 3, 4, 6 a 10. 3 KP (5, 6 a 9) se shodují na spolupráci s ergoterapeuty. Spolupráci s kynology uvedly KP (1 a 2) a s chovateli a veterináři pak KP 8. KP 8 pak zmiňuje spolupráci s psychiatrem a psychologem. S lékaři a zdravotními sestrami spolupracuje KP 1.

KP jsem se také dotázala, zda pracovníci zařízení poskytují potřebnou součinnost a jsou ochotni sdělit potřebné informace. Bezproblémovou spolupráci s pracovníky sociálních služeb uvedlo 7 KP (1, 2, 3, 4, 5, 9 a 10. KP 5 také uvedla, že poslední dobou je to složitější vzhledem k Obecnému nařízení na ochranu osobních údajů neboli GDPR (General Data Protection Regulation). KP 6 a 7 se pak shodly, že pracovníci zařízení jsou ochotni spolupracovat pouze občas. KP 6 vyjádřila nespokojenost s prostory pro canisterapii u některých zařízení. A celkově problém ve spolupráci s pracovníky spatřuje KP 8, a to v tom, že pracovníci zařízení nemají řád a většinou nejsou ani připraveni a nejsou ochotni koordinovat klienty a dále KP 8 tvrdí: „*místní personál převážně není schopen se seznámit s Pravidly a bezpečností a Metodikou zooterapie, která jsou jim dopředu předána.*“ Problém v nedostatečné přípravě spatřuje také KP 2, která uvádí, že pracovníci většinou nemají dostatečné znalosti o metodě canisterapie a jejím efektivním využití.

e) Vedení dokumentace

„*Dokumentace je nutná k ucelení si procesu, k poznámkám a k možnosti kontroly a zpětné vazby*“ uvedla KP 10. KP 2 uvedla, že se vzory dokumentů se seznámila již v canisterapeutickém sdružení, ale podoba dokumentace je zcela v kompetenci canisterapeuta. Všechny KP uvedly, že si vedou harmonogram - datum; délku trvání, kdo

se zúčastnil a jak kdo reagoval. KP 5 pak uvedla, že si dále vede přihlášku, která obsahuje kontaktní údaje, základní zdravotní omezení, souhlasy, další dokument uvádí KP 5 plán s popisem, cíli a hodnocení. Pokud canisterapeut dochází za klientem do zařízení, měla by canisterapie být součástí individuálního plánu klienta (KP 6).

f) Pojištění odpovědnosti za škodu

Jako podmínku pro práci s klienty považují KP 1 a 10 uzavřené pojištění odpovědnosti za škodu. KP 2 se domnívá, že pojištění je určitě lepší, ale dodává, že canisterapeut musí umět škodám zabránit. KP 4, 5, 6, 8 a 9 uvádí, že pojištění je většinou řešeno přes canisterapeutické sdružení. KP 3 a 7 si pak pojištění uzavřely samy. KP 5 a 8 doporučují mít pojištěného také psa.

III. Vzdělání

Do tohoto okruhu jsem zahrнула dotazy na zjištění aktuálních požadavků na vzdělání canisterapeuta. Tento okruh také obsahuje shrnutí, jaké jsou další možnosti pro další vzdělávání canisterapeutů a jejich účast na supervizi.

a) Požadavek na vzdělání

Tab. 2 Kvalifikace v canisterapii

	Rekvalifikační kurz Pracovník v sociálních službách	Canisterapeutický výcvik	ÚSO	VŠ	Asistent pedagoga
KP 1	x		x		
KP 2		x			
KP 3		x			
KP 4			x	x	
KP 5		x	x	x	
KP 6	x	x	x	x	
KP 7				x	
KP 8		x	x	x	
KP 9		x	x	x	
KP 10	x			x	x

Zdroj: Vlastní výzkum

Výzkum přinesl zjištění, že vzdělávání v canisterapii stále není jednoznačně ukotveno žádnou zákonnou normou. KP 2, 4, 8 se shodují v tom, že není nikde přesně vymezeno,

jak má probíhat odborná příprava a způsob zakončení také sjednocen není, není sjednocena ani podoba certifikátu. „*Každá organizace si to stanovuje sama*“, uvedla KP 7. Pro AAT je v Evropské asociaci předepsáno 25 hodin teorie a 20 hodin praxe, uvedla KP 10.

Z uvedené Tabulky č. 2 můžeme zjistit, jaké vzdělání by dle komunikačních partnerek měl canisterapeut mít. 3 KP (1, 6 a 10) uvedly, že minimální kvalifikační požadavek na canisterapeuta by měl být rekvalifikační kurz - Pracovník v sociálních službách. KP 10 se domnívá, že vhodný by byl kurz pracovníka v sociálních službách či kurz asistent pedagoga.

KP 2 a 3 se domnívají, že úspěšné složení zkoušek u canisterapeutické organizace je dostačující a nejsou potřeba žádné změny.

KP 5 a 6 se shodují, že v rámci studia oboru Rehabilitační - psychosociální péče pro postižené děti, dospělé a seniory na vysoké škole měly možnost získat poznatky o canisterapii v rámci volitelného předmětu Zooterapie. KP 1 se domnívá, že by canisterapie měla být na vysoké škole vždy součástí humanitního oboru.

KP 5, 6, 8 a 9 uvádí, že požadované vzdělání by mělo být vzdělání z humanitního oboru (sociální práce, pedagogika, psychologie) a úspěšné složení zkoušek u canisterapeutické organizace. KP 9 uvádí další možné obory, a to logopedie, ergoterapie či oblast zdravotnictví. KP 4 a 8 se domnívají, že podmínkou by mělo být vzdělání z oboru sociální práce či sociální pedagogiky. KP 7 se domnívá, že canisterapeut by měl mít vždy minimálně vysokoškolské vzdělání v oblastech zdravotnictví, sociální práce či speciální pedagogiky.

KP 1, 7, 8 a 10 uvedly, že Česká zemědělská univerzita nabízí obor Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty ve formě denního studia a obor Kynologie v kombinované formě. Studenti Jihočeské univerzity mají možnost seznámit se s canisterapií v rámci volitelných předmětů (uvedly KP 1, 3, 5, 6, 9). Na Slovensku Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košicích nabízí akreditované studijní obory kynologie a vztah člověk-zvíře a jeho využití v canisterapii a hippoterapii (KP 8).

KP 10 uvádí, že zkušený terapeut v canisterapii je vždy osoba s vysokoškolským vzděláním v humanitním oboru a s praxí pře 10 let, postupuje intervizní rozborů své práce s klienty, stále se vzdělává a je lektorem v oboru zooterapie. KP 10 také požaduje,

aby obor AASW byl studijním oborem, jehož součástí by mělo být studium humanitních předmětů, sociálně-terapeutických metod i technik, první pomoc člověku, etologie psa, metody výcviku, metody vedení psa v CT, komunikace se psem, welfare psa a první pomoc.

b) Další vzdělávání canisterapeuta

Tab. 3 Další vzdělávání canisterapeuta

	Praxe	Sdílení s druhými	Kurzy, semináře, školení, konference	Knihy, časopisy, internet	CT organizace	Rekvalifikační kurz, studium na SŠ či VŠ
KP 1	x	x	x			x
KP 2	x	x		x		
KP 3	x		x	x		
KP 4			x	x	x	
KP 5	x		x		x	x
KP 6			x		x	x
KP 7	x		x	x		
KP 8	x		x	x	x	
KP 9	x		x		x	x
KP 10		x	x	x		x

Zdroj: Vlastní výzkum

Schéma č. 3 zobrazuje, jaké vzdělávací akce by canisterapeut měl navštěvovat.

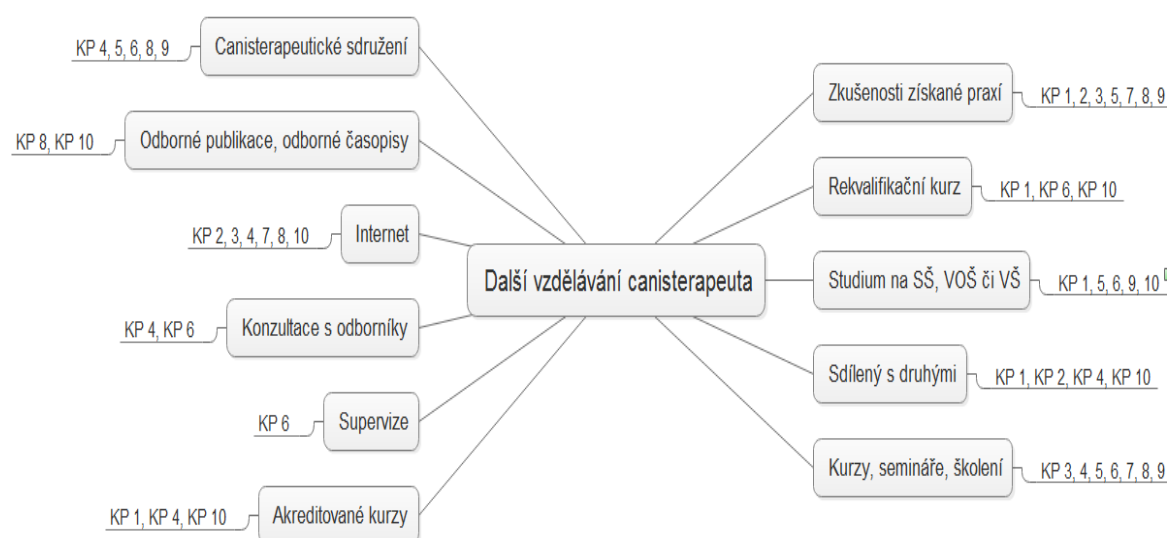

Schéma č. 3 - Další vzdělávání canisterapeuta

Zdroj: Vlastní výzkum

„Sociální vzdělání je jistě výhodou, ovšem je široké spektrum klientů a člověk si pak musí nastudovat danou skupinu a její specifické potřeby, uvedla KP 4. Canisterapeut by měl absolvovat takové vzdělávání, které je zaměřeno na cílovou skupinu, se kterou pracuje či plánuje pracovat (KP 7).

Z Tabulky č. 3 vyplývá, jakých vzdělávacích akcí by se měl canisterapeut pravidelně účastnit. Celkem 7 KP (1, 2, 3, 5, 7, 8, 9) se shodlo, že nejvíce zkušeností a znalostí canisterapeut získá během praxe. KP 2 považuje za největší přínos znalostí a zkušeností sdílení s ostatními canisterapeutickými týmy, na jejichž setkávání pravidelně dochází. Inspiruje se novými nápady od ostatních canisterapeutů. Sdílení s druhými také uvedly KP 1 a 10. KP 4 uvádí, že na canisterapeutickém táboře je možnost dozvědět se hodně informací a získat mnoho praktických zkušeností.

Pět KP se domnívá, že znalosti by měl canisterapeut získat na střední či vysoké škole či během rekvalifikačního kurzu. KP 1, 4 a 10 doporučují navštěvovat akreditované kurzy o zooterapii od organizace Elva Help. Kurzy, semináře a školení ze sociální a pedagogické oblasti pak doporučují KP 4, 5, 6, 8 a 9. *„Aktuální nabídku školení zaslá pravidelně koordinátor pro dobrovolníky se psem“*, říká KP 6.

KP 5, 6, 8, 9 se také průběžně vzdělávají v oblasti chovu psů a etologie, výcvikových metod, forem práce se psem a prevence úrazů. KP 1, 5 a 7 se domnívají, že nabídka vzdělávání je dostatečná, ale kurzy neodpovídají potřebám na vzdělávání canisterapeuta či nejsou přímo zaměřeny na problematiku zooterapie.

Pět KP se shodlo, že potřebné znalosti by měl canisterapeut získat během canisterapeutického výcviku. KP 4 a 6 považují za důležitou pravidelnou účast na supervizi ve výcvikovém canisterapeutickém sdružení, kde se setkávají s odborníky. KP 6 se také každoročně účastní výroční schůze v canisterapeutickém sdružení.

Šest KP pak vyhledává potřebné informace na internetu či mohou vstupovat jako členové do skupiny, kde je možné získávat další znalosti, zkušenosti či pokládat dotazy zkušenějším. Dalším zdrojem pro sebevzdělávání KP 10 uvádí studium knižních publikací. KP 8 a 10 uvedly, že na podzim roku 2019 by měly vyjít aktuální knižní publikace, ze kterých bude možno čerpat nové poznatky. Články v kynologických časopisech a články v odborných časopisech o Sociální práci zmínila KP 10.

c) *Supervize a canisterapie*

Tab. 4 Účast canisterapeutů na supervizi

	V rámci profese	Neúčastní se	V canisterapeutické organizaci
KP 1		x	
KP 2		x	
KP 3		x	
KP 4			x
KP 5	x		x
KP 6	x		x
KP 7	x		
KP 8			x
KP 9	x		x
KP 10	x		x

Zdroj: Vlastní výzkum

V Tabulce č. 4 - Účast canisterapeutů na supervizi můžeme zjistit, zda a kde se canisterapeuté účastní supervize. KP 1, 2 a 3 se supervize neúčastní vůbec. V organizaci u KP 1 supervize neprobíhá vůbec. KP 3 má možnost využít při výkonu profese externího supervizora, který do zařízení dochází, avšak tuto možnost nevyužívá. „*Já osobně jsem se supervize zúčastnila asi před deseti rokama, od té doby jsem ji nevyužila*“, uvedla KP 10.

KP 4 a 8 mají možnost zúčastnit se supervize ve výcvikovém canisterapeutickém sdružení. „*Rok před složením zkoušek pod dohledem supervizora u každé práce s klienty*“, uvedla KP 4.

KP 5, 6, 9 a 10 se účastní supervize jak v rámci své vlastní profese, a to v zařízení, do kterého externí supervizor dochází či mají možnost supervize v canisterapeutickém sdružení. KP 7 se účastní pouze setkání se supervizorem v zařízení, ve kterém je zaměstnána. KP 6 a 8 se ale shodly na tom, že by supervize měla být povinná alespoň dvakrát ročně. „*Určitě by se měli účastnit alespoň dvakrát do roka, víckrát nebývá čas, canis víceméně dělají dobrovolníci*“, říká KP 8.

KP se shodují, že v případě potřeby se mohou kdykoliv obrátit ať už na pověřeného zaměstnance organizace, ve které jsou zaměstnány či mohou kontaktovat pověřeného člena canisterapeutického sdružení. KP udávají, že individuální konzultace probíhají jak osobně, tak telefonicky či formou e-mailové komunikace.

IV. Profese canisterapeuta

Následující část obsahuje 4 části: profese, zastřešující organizace kompetence a Etický kodex canisterapeutických pracovníků.

a) Profese

Tab. 5 Profese canisterapeuta

	Ano, měla by být	Ne, neměla by být	Zooterapeut
KP 1	x		
KP 2		x	
KP 3	x		
KP 4	x		
KP 5	x		
KP 6		x	
KP 7	x		
KP 8			x
KP 9			x
KP 10	x		

Zdroj: Vlastní výzkum

Z uvedené Tabulky č. 5 - Profese canisterapeuta, můžeme zjistit, zda by komunikační partnerky souhlasily s profesí canisterapeuta. 6 KP se domnívá, že by měla být profese canisterapeut. KP 2 a 6 nesouhlasí s profesí a KP 8 a 9 se shodují, že by měla být obecně profese animoterapeut. „*S canisterapeutem jako povoláním nesouhlasím, nedokážu si představit, jak by takový člověk fungoval, kolik by musel mít zvířat, aby to psychicky zvládla a nebyla zneužívána*“, udává KP 2. KP 10 uvádí, že canisterapie je jen oblastí velkého celku oboru AASW, oblastí je celkem zatím 6.

KP 2, 6, 8 se obávají psychického vyčerpání, přetěžování a zneužívání zvířat, které by mohlo dle KP 2 vyústit v syndrom vyhoření u psa. KP 2, 4, 6 a 8 se domnívají, že canisterapeut by musel mít více psů či KP 6 navrhuje částečné pracovní úvazky. Dle KP 8 by bylo vhodné mít alespoň 4 psy. KP 2 uvádí, že pes může být do aktivit zapojen maximálně 2x týdně po dobu jedné hodiny, je to třeba z důvodu zajištění bezpečnosti všech zúčastněných stran včetně zvířete. „*Canis pes vydrží pracovat maximálně dvakrát týdně hodinu, to bohužel spousta dobročinných a dobrosrdečných lidí poskytujících canisterapii nevnímá a své psy přetěžuje, ze psů se pak stávají chodící mrtvoly, je to*

opravdu smutný pohled", tvrdí KP 2. Zachovat komfort pro zvířata zmiňují jak KP 2, tak i 8. KP 3 doporučuje: „ ideální je mít víc psů, jednak na střídání a jednak i z důvodu velikosti, někdo se velkých psů bojí, mám velké švýcarské salašnické psy a labradory."

KP se shodují, že canisterapeut profesionál, který splnil požadovanou kvalifikaci, by měl být samozřejmě řádně finančně ohodnocen. Dle KP 1, 5 a 10 canisterapeut - dobrovolník na finanční odměnu nemá nárok. „ Z klasického placení přímo canisterapeutům mám obavu, mohl by se z toho stát byznys a mohlo by to být zneužívané", tvrdí KP 6. KP 2 se domnívá, že by canisterapeut - dobrovolník finančně ohodnocen měl být, a to z důvodu výdajů vynaložených na dopravu, ošetření psů, odčervení, hygienu, pomůcky a pojištění. S finančním ohodnocením souhlasí také KP 8, z důvodu časové a finanční náročnosti chovu a výcviku psa. KP 6 uvádí, že canisterapeut - dobrovolník může čerpat jisté výhody, a to proplácení očkování, proplácení různých pomůcek využitých při canisterapii od canisterapeutického sdružení. KP 1, 3 a 4 se domnívají, že by finanční ohodnocení mohlo být pro canisterapeuty motivací do dalšího vzdělávání a zdokonalování se. KP 4: „ostatně jako první krok by mohly být třeba daňové úlevy pro dobrovolníka, peníze by ale neměly být spontánně vybírány kýmkoliv s certifikátem."

b) Zastřešující organizace

KP 2, 3, 5, 7 a 9 se domnívají, že by bylo vhodné založit zastřešující organizaci. Dle KP 1 „mohla by, ale myslím, že tak canisterapie v česku vznikala, že byl původně canisterapeutický svaz, který se pak rozpadnul, zakládal ho můj kamarád ... smích.... který je již v seniorském věku a aktivně již canisterapii nevykonává, asi by nebylo špatné mít nějakou nadorganizaci." KP 6 udává, že zastřešující organizace pro zooterapii již existuje a je to ESAAT se sídlem ve Vídni. KP 2 tvrdí: „ ano, měla. Těžko říct, kdo by to měl mít na starost nejlíp nějaká asociace lidí, kteří canisterapii potřebují využívat a canisterapeutů samotných ve spolupráci s kynology." KP 5 a 7 se domnívají, že v zastřešující organizaci by měli být odborníci, kteří této oblasti opravdu rozumí a budou kompetentní přesvědčit ostatní organizace k dodržování pravidel. Také KP 3 se domnívá, že působení zastřešující organizace by pomohlo zejména sjednocení pravidel canisterapeutických sdružení.

Naproti tomu KP 8 se domnívá, že zastřešující organizace není třeba, stačí nastavit pravidla a jednotný řád. „ Ona organizace byla, ovšem to se rozpadlo a v současné době

se o něčem jedná, ale stále to je v nedohlednu" tvrdí KP 4. Dle KP 10 by byla ideální profesní komora, kterou by měli založit profesionální canisterapeuté.

c) *Kompetence*

Dotazovala jsem se komunikačních partnerek na kompetence, mezi které patří osobnostní předpoklady, dovednosti, znalosti a zkušenosti.

Osobnostní předpoklady

„Z mých zkušeností je canisterapie především o canisterapeutovi a jeho komunikačních dovednostech, nebála bych se říci i o znalosti metod sociální práce, zde vidím velkou mezeru", tvrdí (KP 1). Canisterapeut by si měl být vědom a znát své hranice (KP 10). Měl by být schopen posoudit, s jakou cílovou skupinou není schopen pracovat (KP 10). Měl by znát své silné a slabé stránky a posoudit, kde je třeba se zdokonalit a věnovat více pozornosti a času (KP 10). Canisterapeut by měl dle KP 8 *„umět přijmout výtku a dokázat se poučit, chyby se stávají, práce je velmi individuální.*" Empatii, tedy schopnost vcítit se do pocitů člověka a schopnost naslouchat klientům uvedlo celkem 9 KP (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 a 10). Přizpůsobivost uvedly KP 3, 5 a 9 a flexibilitu pak KP 2, 8 a 9. 4 KP (2, 6, 7, 9) se shodly na tom, že canisterapeut musí být kreativní a tvůrčí. Dvě KP (1 a 8) se shodly na trpělivém a profesionálním přístupu. KP 9 uvádí, že jde převážně o schopnost inspirovat se pro praxi i v běžných věcech nebo i v jiných oblastech.

V následujících předpokladech se KP shodly pouze 3x. Canisterapeut musí být schopen pohotově a adekvátně reagovat na změny v průběhu canisterapie (KP 2, 5, 6). Schopnost týmové spolupráce a výborné organizační schopnosti pak uvedly 3 KP (5, 8 a 9). Tři KP (2, 5, 9) se pak shodly na pozitivním přístupu k řešení problémů a 3 KP uvedly zodpovědnost (5, 6 a 9). Čtyři KP (4, 8, 9 a 10) se také shodují v tom, že canisterapeut musí mít chuť se vzdělávat a zlepšovat (KP 8). Canisterapeut musí mít schopnost propojovat informace a dovednosti (KP 10).

Na schopnosti sebereflexe se shodly 2 KP (8 a 10). Schopnost nadhledu a snažit se nebrat si práci do soukromého života (KP 8). KP 2 a 9 se shodly na tom, že canisterapeut musí mít ke svému psovi dobrý vztah, být schopen svému psovi porozumět a respektovat zvíře.

Dovednosti

Schéma č. 4 zobrazuje shrnutí toho, co by canisterapeut měl umět.

Schéma č. 4 - Dovednosti canisterapeuta

Zdroj: Vlastní výzkum

KP nejčastěji uvedly výborné komunikační dovednosti. Tuto dovednost uvedlo celkem 7 KP (KP 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9). KP 2 udává, že canisterapeut „*musí dokázat říct ne a odmítnout práci, pokud pes dá najevo jakoukoli nevoli spolupracovat.*“ Rozumět svému psovi a respektovat ho uvádí také KP 8. KP 7 a 8 považují za důležité umět komunikovat s personálem zařízení a umět si vyjednat potřebné podmínky a dle KP 8 trvat na nich a nestydět se. Názory na zajištění bezpečnosti zúčastněných stran se liší u KP 2 a KP 6 a KP 7. KP 2 a 7 se shodují, že canisterapeut zodpovídá pouze za program pro klienta a za svého psa. Za klienty tedy nenese zodpovědnost, tu nese personál zařízení. KP 2 tvrdí: „*je třeba vše s personálem zařízení předem vyjednat.*“ Naproti tomu KP 6 udává, že zodpovědnost za psa a za klienta je na straně canisterapeuta.

Druhou nejčastější dovednost, kterou komunikační partnerky definovaly, jsou vedení psa, ovladatelnost psa a péče o psa, na této dovednosti se shodlo 6 KP (1, 2, 3, 6, 8, 10). KP 2, 6, 7 a 8 považují za důležité ovládat základní poslušnost a znát svého psa a jeho projevy. KP 2 udává, že „*každý naučený trik je v canisterapii výhodou.*“ KP 2 a 10 uvádí, že je třeba mít naučené manipulace se psem a seznámit psa s různými situacemi v běžném

životě. Zkrátka vědět, jak se pes chová v různých situacích a jak reaguje (KP 2). Pozitivní motivaci vedení psa pak zmínily 2 KP (2 a 3).

Čtyři KP (2, 7, 8, 9) se také shodly na tom, že je třeba umět vymyslet zajímavý a smysluplný program pro klienty, umět klienty zaujmout (KP 7 a 8), dovednost navázat vztah s klientem pak zmínila KP 6. 4 KP (2, 3, 4 a 8) dále uvedly, že je třeba vést činnosti a aktivity s klienty tak, aby bylo zajištěno bezpečí a welfare psa. KP 7 se domnívá, že canisterapeut musí umět měnit plán podle nálady klientů a psa. Canisterapeut musí umět posoudit průběh canisterapie a případně zavčas ukončit, pokud by hrozilo nebezpečí pro klienta nebo psa. Umět improvizovat pak uvedly, 2 KP, a to KP 4 a 10. Umět pracovat se skupinou uvedla KP 8. „*Je na canisterapeutovi, aby zvolil správnou metodu canisterapie*“ říká KP 6.

Znalosti

Schéma č. 5 zobrazuje, jaké znalosti by měl canisterapeut mít.

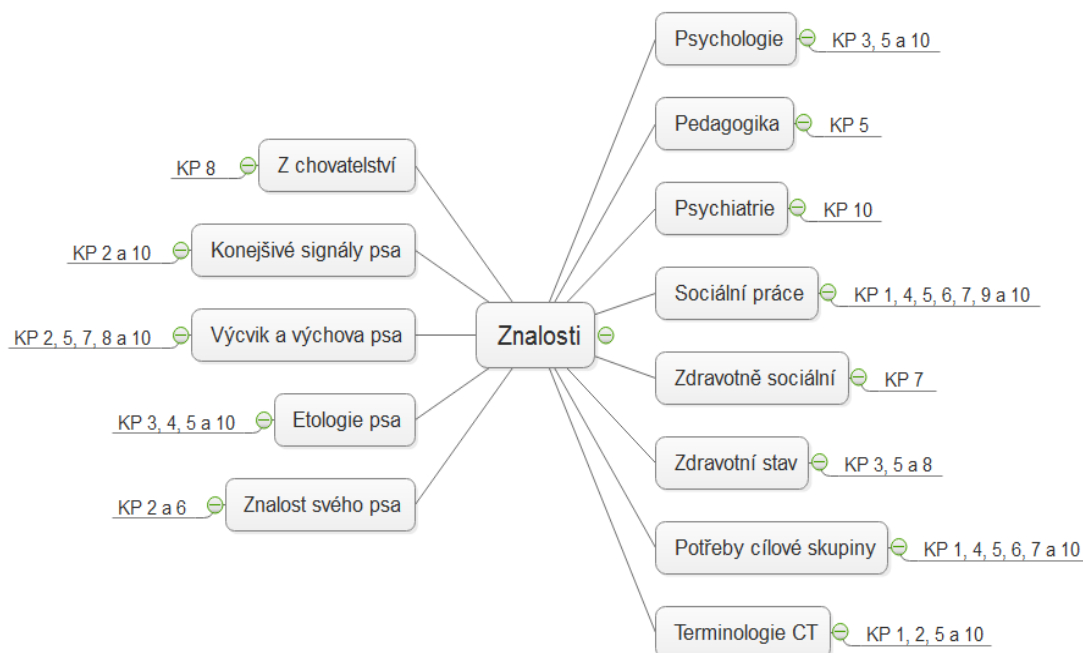

Schéma č. 5 - Znalosti

Zdroj: Vlastní výzkum

Sedm KP (1, 4, 5, 6, 7, 9, 10) se shodují v tom, že je potřeba mít znalosti z oblasti sociální práce. KP 7 zmiňuje další oblast, a to zdravotně sociální. KP 3, 5 a 10 požadují

znalosti také z oblasti psychologie a pedagogiky (KP 5) a znalosti z oboru psychiatrie pak KP 10.

Celkem 6 KP (1, 4, 5, 6, 7 a 10) se shoduje, že je důležitá znalost cílové skupiny a vědět, k jakým klientům canisterapeut dochází, 6 KP (1, 4, 5, 6, 9 a 10) odpovědělo, že je třeba znát, jaké má daná cílová skupina specifické požadavky a potřeby a znát způsoby komunikace s danou cílovou skupinou. KP 5 se domnívá, že canisterapeut si musí být vědom a znát specifické potřeby každé cílové skupiny a vědět, jakých výsledků je možné u dané cílové skupiny dosáhnout či jaké změny očekávat. Canisterapeut by měl znát specifické požadavky a potřeby každé cílové skupiny a vědět, čemu se vyvarovat (KP 4). KP 1 tvrdí, že *„pokud nebude mít znalosti canisterapeut o cílové skupině lidí, kam bude docházet, jak pak může efektivně pracovat se psem.“*

KP 5 se domnívá, že jsou potřebné takové znalosti, aby canisterapeut byl schopen pracovat s uživateli samostatně. KP 5 a 8 se domnívají, že canisterapeut by měl znát diagnózy klientů a vědět, kdy je metoda canisterapie nevhodná. KP 3 se také domnívá, že canisterapeut by měl být znám zdravotní stav klienta z důvodu realizace vhodných činností. Oproti tomu KP 2 uvádí, že canisterapeut se nemusí vyznat v diagnóze klienta. Program pro klienta sice tvoří canisterapeut, ale vhodnost aktivity vždy musí posoudit odpovědná osoba - většinou pracovník zařízení (KP 2).

KP 2 a 6 se shodují, že psovod musí znát perfektně svého psa a respektovat ho. Je třeba znát odbornou terminologii, znát metody canisterapie a rozdíl mezi nimi a jaký má CT cíl (KP 1, 2, 5 a 10). KP 10 uvádí znalosti o oboru AASW a znalosti o dvou metodikách vedení psa při canisterapii.

Celkem 4 KP (3, 4, 5 a 10) se domnívají, že jsou potřebné znalosti o etologii, tedy chování psa. 5 KP (2, 5, 7, 8 a 10) pak uvedlo znalosti z oblasti výcviku a výchovy psa. Dvě KP (2 a 10) uvádí, že je třeba znát konejšivé signály u svého psa. Znalosti z chovatelství pak uvádí KP 8.

Všichni účastníci canisterapie musí být seznámeni s pravidly bezpečnosti při výkonu canisterapie (KP 5 a 8).

Zkušenosti

Schéma č. 6 zobrazuje, jaké zkušenosti a délku praxe by canisterapeut měl mít.

Schéma č. 6 - Zkušenosti

Zdroj: Vlastní výzkum

Komunikační partnerky se shodují, že získané zkušenosti z pomáhající profese jsou vítané a mohou být výhodou, ale zároveň se shodují, že nejsou podmínkou. „Asi 2 měsíce dobrovolnickou činností v zařízení s cílovou skupinou, které se chci poté se psem věnovat, vím je to náročné, ale prošlo mi rukama hodně canisterapeutů, kteří nevěděli vůbec do čeho jdou, věděli, že mají hodného psa a že chtějí pomáhat, ale jak říkám, jakmile vstoupím do zařízení, mohu napáchat mnoho paseky tím, že nebudu umět porozumět cílové skupině. Jsem zároveň zkoušející u naší canisterapeutické organizace a setkala jsem se opravdu s různými lidmi, kteří nemají ani ponětí, co to vlastně canisterapie je” říká KP 1. Zkušenosti alespoň 1 rok požadují KP 6 a 10. Dle KP 8 by canisterapeut měl mít praxi a zkušenosti z pomáhající profese alespoň 3 roky.

KP 7 doporučuje pro získání zkušeností dobrovolnictví ADRA. KP 3, 5, 9 udávají, že zkušenosti canisterapeuté získávají už na canisterapeutickém výcviku. Během výcviku zpočátku pracují pod vedením zkušenějšího canisterapeuta a později samostatně. Výhodu zkušeností s výcvikem psů a v oboru chovatelství udávají KP 3 a 8. KP 1, 4 a 10 se

shodují, že výhodou jsou získané zkušenosti ze sociální sféry. KP 10 dále doporučuje zkušenosti z oblasti pedagogiky nebo volnočasových aktivit, ale i praxi získanou formou vedení na letním táboře či jako asistent u jednorázových akcí pro děti, mládež, dospělé či seniory a v neposlední řadě péče o osobu blízkou v rodině.

Naproti tomu KP 2 se domnívá, že pokud je kvalitní canisterapeutický výcvik, předchozí zkušenosti nejsou třeba.

d) Etický kodex canisterapeutických pracovníků

KP jsem položila otázku, zda by měl být Etický kodex canisterapeutických pracovníků.

S Etickým kodexem canisterapeutických pracovníků jsou seznámeny KP 5 a 10. „*Etický kodex pro canisterapii existuje, ale zasloužil by si inovaci směrem k profesionální intervenci s klienty*“, říká KP 10.

Etický kodex není, ale měl by být (KP 2 a 9), poskytování CT by to velmi prospělo (KP 2). KP 1 a 6 se domnívají, že by určitě měl být, ale měl by být také provázaný s Etickým kodexem sociálních pracovníků či podle KP 1 etickým kodexem kynologů.

„*Asi by mohl být*“, říká KP 7. Podobně se také vyjádřila KP 3 „*asi ano*“. Dle KP 4 a 8 má každé canisterapeutické sdružení svůj Etický kodex, KP 8 se domnívá, že organizace by se mohly snažit o sjednocení kodexu.

4.2. Swot analýza - odborná příprava a vzdělávání z pohledu komunikačních partnerek

<p style="text-align: center;">Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - kdo má zájem, najde si validní vzdělávání - akreditované kurzy MPSV - ukončené výzkumné projekty pod MPSV na téma odborné vzdělávání - propojení zooterapie s dalšími oblastmi - propracovaný plán = efektivní výsledek - informovanost o vzdělávacích akcích - snaha canisterapeutických sdružení o ukotvení canisterapie - přínosná pro klienty - připravený canisterapeut ví, co má s klienty dělat a lépe se mu pracuje 	<p style="text-align: center;">Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - mnoho laických kurzů - mnoho kynologů nepodporuje cestu odborného vzdělávání - časová náročnost přípravy - roztržitost vzdělávání - není zaměřeno na zooterapii - mít více psů - hodně vzdělávacích akcí není poblíž canisterapeutického sdružení - nejednotnost vzdělávání a odborné přípravy - nákladnost - není finančně ohodnoceno - častá demotivace canisterapeuta
<p style="text-align: center;">Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - akreditovat studijní obor Zvíře v SP - vydávat odborné knihy - psát odborné články - ukotvit legislativně - více společných akcí, větší spoluúčast krajů nebo větších organizací - sjednotit nároky na odbornou přípravu, vznik zastřešující organizace 	<p style="text-align: center;">Rizika</p> <ul style="list-style-type: none"> - neodborná práce se psem, poškození psa - přetěžování psa - neodborná práce s klientem, poškození klienta - vyhoření psa - CT nepřináší žádný výsledek - nedodržení pravidel bezpečnosti - neznalost projevů klientů, neznalost dg. - zvolení nevhodné metody canisterapie - malá pozornost ke konejším signálům psa

Legenda k Tabulce č. 6

Barva	KP	Barva	KP
červená	KP 1	zelená	KP 6
červená	KP 2	modrá	KP 7
žlutá	KP 3	tmavě modrá	KP 8
červená	KP 4	červená	KP 9
zelená	KP 5	černá	KP 10

Zdroj: Vlastní výzkum

V Tabulce č. 6 najdeme silné a slabé stránky, rizika a příležitosti, které komunikační partnerky v odborné přípravě a vzdělávání spatřují včetně navrnutí postupu pro další rozvoj. Pro odlišení KP byla k Tabulce č. 6 vytvořena legenda s přiřazením barvy ke KP. V případě, že se na silné, slabé stránce, příležitosti a riziku shodly 2 a více KP, je ponechána barva černá a podrobněji je pak rozepsáno v následujících odstavcích.

Silné stránky

KP 8 a 10 se shodují v dobré nabídce akreditovaných kurzů, které umožňují prohlubování znalostí (1 a 2) v této oblasti. KP 6 uvádí dobrou spolupráci s canisterapeutickým sdružením, kdy koordinátor pravidelně posílá aktuální nabídku kurzů. Canisterapeut, který je připraven, má plán a program (2 a 5), lépe se mu s klienty pracuje (KP 4) a je přínosem pro klienty (KP 3). Další silnou stránku komunikační partnerky spatřují v možnosti propojit poznatky a znalosti z dalších příbuzných oborů: psychologie, pedagogika a sociální práce (5, 6 a 9). Canisterapeutická sdružení jsou stále aktivní a vyvíjí snahu posunout CT na vyšší úroveň (1, 6 a 7).

Slabé stránky

Čtyři KP (5, 6, 7 a 8) se shodují v tom, že požadavky na vzdělání stále nejsou jednotné a každá organizace má svá pravidla. Nabídka vzdělávacích akcí často není v odpovídající a požadované kvalitě a často nejsou realizované profesionály (KP 7), kurzy často nejsou zaměřeny na zooterapii (KP 9). Mnoho kynologů nepodporuje cestu odborného vzdělávání (KP 10). Vysoké výdaje na přípravu psů a psa (KP 2 a 8), bez nároku na finanční ohodnocení (KP 1), časová náročnost přípravy a vzdělávání (KP 1, 3 a 4) často vedou k demotivaci canisterapeuta (KP 1). Canisterapeut by musel mít nejspíše více psů, aby zachoval welfare zvířat a nepřetěžoval je (KP 2, 4, 6 a 8).

Příležitosti

Dle KP 7 vznik zastřešující organizace by mohl pomoci sjednotit nároky na přípravu canisterapeutických týmů. Ucelená metodika by měla být ukotvena v zákoně (KP 1, 6, 8 a 9). Snažit se o rozvoj (KP 2 a 5) a aktivně vyhledávat inspirace pro nové aktivity (KP 5). Nabízet širokou nabídku akreditovaných kurzů (KP 4), akreditovat studijní obor na VŠ - Zvíře v sociálních službách, vydávat odborné publikace a psát odborné články (KP 10). KP 3 příležitosti neuvedla.

Rizika, která může způsobit nedostatečná odborná příprava a vzdělávání.

Nekvalitní, neodbornou prací (KP 5, 8 a 10) a neznalostí projevů klienta (KP 6) a jeho diagnózy (KP 7 a 8) může být poškozen klient (1, 3, 6 a 10). Neodborná práce se psem (KP 1, 5 a 9) může vést k přetěžování (KP 2) až poškození psa (1, 2, 3 a 10) či dokonce vyhoření psa (KP 2). Neznalost a nerespektování pravidel bezpečnosti (KP 5 a 9) a nepozornost ke konejšivým signálům psa může vést ke zranění klienta (KP 4). Neznalost postupů a zvolení nevhodné metody (KP 6) způsobí, že canisterapie nepřinese žádný výsledek (KP 3, 4 a 7). Canisterapie může být někdy bagatelizována (KP 9), pokud nevede za žádným konkrétním cílem a je poskytována pouze za účelem zážitku z přítomnosti psa (KP 7). *„Pro focení při různých akcích nebo aktivitách s klienty je vždy nutné podepsat souhlas s fotodokumentací, pokud by nebyl, může nastat problém. Důležité je také vědět, že fotografie nelze jen tak někde dát například na svůj facebook a podobně. Mohou být pouze na stránkách canisterapeutické organizace nebo organizace, kde jsou klienti poté i na facebooku nebo klient sám si je může zveřejnit“*, tvrdí KP 6.

4.3. Shrnutí výsledků

Z výzkumu vyplynulo, že ideální vzdělání canisterapeuta by mohl být rekvalifikační kurz pracovníka v sociálních službách nebo asistent pedagoga. Častěji se ale KP shodly na vzdělání z humanitního oboru a absolvovat výcvik u canisterapeutického sdružení. Canisterapeut by se měl aktivně účastnit dalšího vzdělávání a navštěvovat kurzy, školení, konference a semináře. Také by se měl minimálně dvakrát ročně zúčastnit supervize a pravidelně se účastnit intervizních sezení.

HVO1: „*Jakým způsobem probíhá vzdělání a odborná příprava v oblasti canisterapie poskytované v České republice?*“

Z výzkumu vyplynulo, že nejsou nastavena jednotná pravidla pro odbornou přípravu a vzdělávání v oblasti canisterapie poskytované v České republice. Odborná příprava probíhá nejčastěji formou canisterapeutického výcviku s různě dlouhou dobou přípravy. Během kurzu účastník získá teoretické znalosti a náhled na praxi. Z výsledků bylo zjištěno, že canisterapeutický tým skládá zkoušky a získává certifikát. Z provedeného výzkumu bylo zjištěno, že canisterapeut by měl vlastní iniciativou vyhledávat a navštěvovat vhodné kurzy, školení a další vzdělávací akce se sociální či kynologickou tematikou. Výsledky ukázaly, že canisterapeut by měl mít středoškolské či vysokoškolské vzdělání z humanitního oboru nebo zmíněn byl požadavek na otevření oboru Zvíře v sociálních službách. Minimální požadavek na vzdělání by mohl být rekvalifikační kurz pracovníka v sociálních službách nebo rekvalifikační kurz asistenta pedagoga. Canisterapie by měla být součástí studia humanitního oboru. Canisterapeut by měl aktivně projevovat zájem o sebevzdělávání a vlastní iniciativou vyhledávat vhodné kurzy se sociální či kynologickou tematikou. KP se také pravidelně účastní setkání canisterapeutických týmů, kde si sdělují zážitky, zkušenosti, rady, nápady apod. Výhodou pro canisterapeuta by mohly být zkušenosti z dobrovolnictví a praxe v zařízení, kam plánuje canisterapeut docházet.

DVO1: „*Jak dlouho by měl trvat výcvik canisterapeutického týmu?*“

Z výsledků výzkumu je zřejmé, že pro výcvik canisterapeutického týmu má každá organizace nastavena jiná pravidla, a to především v délce přípravy. Výcvik by měl být vždy tak dlouhý, aby psovod byl řádně připraven a měl potřebné teoretické znalosti a získal náhled na praxi. Doba přípravy by měla být individuální. Psovod by se měl neustále zdokonalovat a sebevzdělávat. Jak výzkum ukázal, je vhodné vybrat pro výcvik canisterapeutického týmu organizaci, která o své dobrovolníky pečuje a nabízí supervize, školení, uzavření pojištění apod. Podle zjištění z výzkumu canisterapeutky často konzultují vhodnost užití metody CT s odborníky dalších oborů: fyzioterapie, psychologie, psychiatrie, ergoterapie, kynologie, s rodinou klienta a dalšími. Z výsledků vyplynulo, že by měly probíhat pravidelné konzultace s kynology a zajištěna pravidelná veterinární péče. Z výsledků bylo zjištěno, že pes musí být ovladatelný, poslušný, mít naučené manipulace a povely.

Výzkum ukázal, že pro výkon canisterapie musí být složeny zkoušky. Zkouška musí být složena jak z teoretické, tak praktické části. Zkouška má prověřit především znalosti dobrovolníka formou písemného testu. U psa se testují povahové vlastnosti, musí prokázat poslušnost a ovladatelnost, nesmí neadekvátně reagovat na vzniklé situace. Po úspěšném složení zkoušky canisterapeutický tým získává certifikát.

DVO2: „Jaké vzdělání by měl canisterapeut splnit?“

Výzkum přinesl zjištění, že za vhodné vzdělání by mohl být považován rekvalifikační kurz pracovníka v sociálních službách nebo asistent pedagoga. Během provedeného výzkumu se velmi často ukázalo, že canisterapeut by měl mít vystudovaný humanitní obor. Pouze 2 komunikační partnerky se shodly na tom, že canisterapeut by měl mít vždy vysokoškolské vzdělání. Výzkum ukázal, že v ČR je v současnosti vyvíjena snaha akreditovat na vysoké škole obor AASW - Zvíře v sociální práci.

DVO3: „Projevují canisterapeuté zájem o další vzdělávání?“

Výzkum také ukázal, že canisterapeut by měl absolvovat takové vzdělávání, které je zaměřeno na cílovou skupinu, se kterou pracuje či plánuje pracovat. Výsledky ukázaly, že kurzů zaměřených na sociální problematiku je mnoho, avšak mnohdy chybí propojení se zooterapií. Doporučeny jsou akreditované kurzy, semináře, školení, konference se sociální, pedagogickou a kynologickou tematikou. O nabídce školení může také pravidelně informovat canisterapeutické sdružení. Informace mohou také canisterapeuté získat v odborných článcích, knihách a na internetu. Výzkum ukázal, že na podzim tohoto roku by měly vyjít aktuální knižní publikace s tematikou zooterapie. Velkým přínosem je pro canisterapeuty také sdílení s druhými.

HVO2: „Jaké jsou kvalifikační požadavky pro výkon profese canisterapeuta?“

Výzkumem bylo zjištěno, že dobrovolník v oblasti canisterapie je proškolený odborník bez speciálního vzdělání. Zooterapeut má vzdělání v humanitním oboru a v oboru chovu zvířat a může pracovat zcela samostatně. Jak výsledky výzkumu ukázaly, nejčastěji by canisterapeut měl mít vzdělání z humanitního oboru nebo minimálně absolvovaný rekvalifikační kurz. Z výsledků vyplynulo, že je vhodné dále usilovat o to, aby byl akreditován obor Zvíře v sociální práci, který by bylo možno studovat na vysoké škole.

DVO1: „*Jaké znalosti, dovednosti a schopnosti považují canisterapeuté za důležité?*“

V realizovaném výzkumu bylo zjištěno, že canisterapeut by měl být empatický, přizpůsobivý a flexibilní, pohotový, schopný týmové spolupráce, zodpovědný a pozitivně přístupující k řešení problémů. Měl by mít chuť stále se vzdělávat a zdokonalovat. Se svým psem by měl být schopen tvořit skvělý a sehraný tým. Také bylo ve výzkumu zjištěno, že canisterapeut by měl mít výborné komunikační dovednosti a umět vyjednávat potřebné podmínky. Žádoucí jsou také dovednosti kynologické. Výsledky ukázaly, že samozřejmostí by mělo být uskutečnění zajímavého programu pro klienty. Výzkum přinesl zjištění, že canisterapeut by měl mít znalosti z oblasti sociální práce a znát svou cílovou skupinu a být seznámen se zdravotním stavem klienta/ů. Vítané jsou také znalosti z oblasti kynologie, získané zkušenosti ze sociální práce a s výcvikem psů.

DVO2: „*Požadují canisterapeuté samostatnou profesi canisterapeuta?*“

Dle výsledků z výzkumu by canisterapeut měl být uznávanou profesí, ale se splněnými kvalifikačními požadavky, minimálně již zmiňovaný rekvalifikační kurz pracovníka v sociálních službách nebo asistenta pedagoga. Během výzkumu bylo zjištěno, že by canisterapeut musel mít více psů, aby zachoval welfare zvířat a nedocházelo tak k přetěžování zvířat. Ve výzkumu se také ukázalo, canisterapeutky by také uvítaly finanční ohodnocení, z důvodu výdajů na dopravu, výcvik psa, veterinární ošetření apod. Finanční ohodnocení by mohlo také být jistou motivací do dalšího sebevzdělávání a zdokonalování canisterapeuta. Výsledky ukázaly, že některé organizace zajišťují pro své dobrovolníky pojištění odpovědnosti za škodu či nabízí určité výhody, např. proplácí jízdné či výdaje na zajištění základní péče psa. Z výzkumu bylo zjištěno, že by měla začít fungovat zastřešující organizace, jejíž působnost by mohla pomoci ke sjednocení pravidel v oblasti přípravy a vzdělávání a garantovala by určitou kvalitu.

DVO3: „*Měl by se canisterapeut pravidelně účastnit **supervize**?*“

Jak výsledky výzkumu ukázaly, realizace supervizí pro dobrovolníky není častá a často u canisterapeutických sdružení supervize neprobíhá vůbec. Výsledky ukázaly, že se canisterapeutky často účastní supervize v rámci své profese sociálního pracovníka či pracovníka v sociálních službách. Výzkum ukázal, že některé organizace nepořádají pouze supervize, ale pracovníci se účastní také pravidelných intervizí, které vede zkušený terapeut. Výsledky výzkumu také ukázaly, že se canisterapeut také může kdykoliv dle

potřeby obrátit na pověřeného pracovníka neziskové organizace, ve které se na výkon canisterapie připravoval.

5. DISKUZE

Na pracovníky pomáhajících profesí jsou často kladeny nemalé nároky v oblasti znalostí, dovedností, schopností a kompetencí. Všichni pracovníci pomáhajících profesí by měli být celoživotně odborně vzdělávání a supervizně podporováni. Jedním z nástrojů prevence vyhoření je dobře fungující systém dalšího vzdělávání pracovníků a nabídka supervize. Důležitou složkou se stává sdílení znalostí a zkušeností mezi pracovníky týmu navzájem, podpora týmové komunikace a spolupráce. Dobře nastavené skupinové vzdělávání a supervize podporují rozvoj sebereflexe u jednotlivých pracovníků v organizaci (Vávrová, 2012).

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat odbornou přípravu (možnosti vzdělávání, odborná způsobilost, znalosti, vědomosti, dovednosti, kompetence) v oblasti canisterapie v České republice a navrhnout požadavky pro výkon profese canisterapeuta v sociálních službách. Podle tohoto cíle byly definovány dvě hlavní výzkumné otázky a ke každé hlavní výzkumné otázce byly definovány dílčí výzkumné otázky. HVO1: *„Jakým způsobem probíhá vzdělání a odborná příprava v oblasti canisterapie poskytované v České republice?“* DVO1: *„Jak dlouho by měl trvat výcvik canisterapeutického týmu?“* DVO2: *„Jaké vzdělání by měl canisterapeut splnit?“* DVO3: *„Projevují canisterapeuté zájem o další vzdělávání?“* HVO2: *„Jaké jsou kvalifikační požadavky pro výkon profese canisterapeuta?“*. DVO1: *„Jaké znalosti, dovednosti a schopnosti považují canisterapeuté za důležité?“* DVO2: *„Požadují canisterapeuté samostatnou profesi canisterapeuta?“* a DVO3: *„Měl by se canisterapeut pravidelně účastnit supervize?“*

Základní výcvik zahrnuje nejméně 15 hodin teoretické výuky a nejméně 20 hodin praktického výcviku týmu člověk-pes. Kromě toho jsou vyžadovány alespoň 3 návštěvy asistenta a složení písemné a praktické zkoušky (ESAAT, 2012). Aktivní účast musí být prokázána alespoň 80% účastí na vzdělávacích akcích. Přítomnost musí být zdokumentována. Zkouška musí mít 2 části, a to teoretickou a praktickou. V teoretické zkoušce lze použít ústní nebo písemnou formu zkoušky. Teoretická zkouška musí obsahovat nejméně 30 otázek. Během praktické zkoušky se testuje chování týmu člověk-zvíře, to znamená chování zvířete v běžných životních situacích (ESAAT, 2012). Jak výzkum ukázal, výcvik canisterapeutického týmu probíhá u canisterapeutických sdružení v České republice od 1 týdne až do 6 měsíců. Na délku přípravy nejsou jednotná pravidla. Podmínkou je splnit minimální požadovanou délku stanovenou od ESAAT. Na zkoušku

ani podobu certifikátu také nejsou v České republice jednotná pravidla. Při teoretické zkoušce musí canisterapeut prokázat znalosti a praktickou zkouškou pak fungování týmu člověk-zvíře. Úspěšný tým pak získá osvědčení či certifikát. Domnívám se, že doba výcviku by měla být minimálně půl roku. Účastník výcviku by měl získat nejen teoretické znalosti, ale také náhled na praxi a pracovat s různými cílovými skupinami a nějakou dobu být pod dohledem zkušeného canisterapeuta.

Znalost zooterapie ukazuje, že jde o profesionální činnost, která musí být realizovaná v jasně definovaném rámci. Pokud tomu tak není, může dojít k ohrožení všech aktérů, včetně klienta a také zvířete (Thelenová, 2018). Může dojít k situaci, kdy příjemci služeb zahrnujících práci se zvířaty nemají dostatečné znalosti, zkušenosti, dovednosti nebo zájem rozumět situaci, kdy do jejich zařízení, nebo k jejich klientům či pacientům přichází profesionální pracovník, jehož profesní činnost zahrnuje asistenci zvířete. Rozhodovat o tom kdy, kde, jak, v jakém rozsahu a kterým klientům budou aktivity AASW poskytovány, vyžaduje spolupráci s pracovníky v přímé péči a dobrou znalost skutečných potřeb, přání a možností klientů (Thelenová, 2018). Personál poskytne psovodovi dostatek informací týkajících se klientů, zejména informace: vztah klienta ke zvířatům, projevy agresivity ke zvířatům, momentální stavu klientů a informací, které jsou nutné pro stanovení cílů canisterapie a sestavování programu canisterapie (Eisertová, 2007).

Jak z výzkumu vyplynulo, komunikační partnerky při realizaci canisterapie v zařízení sociální péče jsou převážně spokojeny se spoluprací pracovníků zařízení a je možno tedy říct, že potřebná součinnost je na dobré úrovni. Ovšem jak z vyjádření některých komunikačních partnerek vyplývá, není tomu tak vždy. Některé komunikační partnerky při rozhovoru také uvedly negativní zážitky ze své praxe, ať už jde o setkání s neochotou klientů při plánování programu, poskytnutí nevhodného prostoru pro praktikování canisterapie, realizace canisterapie bez dohledu personálu zařízení či špatná spolupráce s personálem zařízení při koordinaci klientů při realizaci canisterapie, špatné pochopení výsledku canisterapie či negativní reakce na psa například z důvodu línání srsti. Lepší spolupráci komunikační partnerky spatřují u dlouhodobé a opakované canisterapie v určitém zařízení. Z výzkumu se dá vyvodit, že vzdělávání by nemělo být povinností jen samotných canisterapeutů, ale také vedoucích pracovníků zařízení či ostatního personálu, ať už v oboru sociální práce, zdravotnictví či jiných oborů, kde může canisterapie být

jednou z vhodných metod práce. Mj. komunikační dovednost byla nejčastěji definovaným požadavkem na dovednosti canisterapeuta.

Základním nástrojem pracovníka v AASW je jeho osobnost, tedy znalosti, dovednosti, zkušenosti, prožívání a chování. Nezbytná je neustálá sebereflexe a péče o svou odbornost (Thelenová, 2018). Šest komunikačních partnerek uvedlo, že by profese canisterapeut měla být a dokonce některé uvedly, že je to jejich sen a přání. Dvě KP pak uvedly, že bylo vhodnější ustanovit obecně profesi animoterapeut. Canisterapeut by si měl být vědom a znát své hranice. Měl by být schopen posoudit, s jakou cílovou skupinou není schopen pracovat a která cílová skupina je mu blízká. Měl by znát své silné a slabé stránky a posoudit, kde je třeba se zdokonalit a čemu věnovat více pozornosti a času. Jak lze usoudit z výzkumu, canisterapeut by měl být empatický, flexibilní a přizpůsobivý, kreativní a tvůrčí. Měl by umět zaujmout a naplánovat pro klienty program, který bude bavit. Neopomenutelný byl i zájem o sebevzdělávání a zdokonalování se. Mnoho cenných informací získávají jak z české a zahraniční literatury tak z odborných časopisů jako časopis Sociální práce či časopisy s kynologickou tematikou. Mnoho cenných rad a zkušeností se dočteme také na internetu, na sociálních sítích je v současnosti aktivních několik skupin, ve kterých jsou členové z řad canisterapeutických sdružení či profesní organizace. Canisterapeut zde může získat rychlou odpověď, radu, sdílenou zkušenost či nápad využitelný ve své praxi, podílet se také může se svými zkušenostmi z praxe. Sama považují učení se od zkušenějších a sdílení rad, nápadů a doporučení za velmi přínosné.

Výsledky ukázaly, že canisterapeut by měl mít středoškolské či vysokoškolské vzdělání z humanitního oboru nebo zmíněn byl požadavek na otevření oboru Zvíře v sociálních službách s obsahem studia psychologie, vývojové psychologie, metod sociální práce, terapeutických přístupů, etologie a výcviku. Minimální požadavek na vzdělání byl definován rekvalifikační kurz pracovníka v sociálních službách nebo rekvalifikační kurz asistenta pedagoga. Canisterapie by měla být součástí studia humanitního oboru. Canisterapeutky aktivně projevují zájem o sebevzdělávání, vlastní iniciativou vyhledávají vhodné kurzy se sociální či kynologickou tematikou. Pravidelně se účastní setkání canisterapeutických týmů, kde si sdělují zážitky, zkušenosti, rady, nápady apod. Výhodou pro canisterapeuta by mohly být zkušenosti z dobrovolnictví a praxe v zařízení, kam plánuje canisterapeut docházet. Jak uvádí autorky Eisertová a Tichá (2007) by se canisterapeut měl pravidelně účastnit povinných nebo dobrovolných supervizí. Jak

výzkum ukázal, supervize probíhají pouze u 2 canisterapeutických sdružení. V profesní organizaci Elva Help z.s. kromě supervizí jsou několikrát ročně také intervizní sezení. Canisterapeutky často využívají možnosti supervize v rámci své profese. Jedna z canisterapeutek uvedla negativní příklad, který může nastat z důvodu nedostatečného vzdělávání, kdy canisterapeut nebo dobrovolník zveřejní bez souhlasu klienta jeho fotografii např. na sociální síti. Domnívám se, že canisterapeut by měl mít vzdělání v sociální oblasti a měl by se účastnit pravidelných supervizních nebo intervizních sezení a aktivně se účastnit vzdělávacích kurzů se sociální a kynologickou tematikou.

Stejně důležitá je péče o zvíře a jeho dovednosti, welfare, respekt k jeho individualitě, aktuálnímu pohodlí, zdravotnímu stavu. Je zásadní, aby pracovník zajistil welfare zvířete v prostředí, ve kterém má následně vykonávat svou koterapeutickou roli (Thelenová, 2018). Výsledky výzkumu ukázaly, že je vše vždy o spolupráci canisterapeutického týmu a personálu zařízení. Komunikační partnerky doporučují potřebné podmínky vždy s personálem zařízení předem sjednat, ať už jde o poskytnutí vhodného prostoru, dohodnout se na počtu klientů, vždy trvat na přítomnosti alespoň jednoho pracovníka zařízení apod. Výsledky také ukázaly, že KP si jsou vědomi toho, že pes nesmí být přetěžován, pokud by dal najevo jakoukoliv nevoli spolupracovat, je třeba aktivity zavčas ukončit a psovi dát příležitost k odpočinku či vyběhání. Je možné tak předejít negativním reakcím ze strany psa a zajištění bezpečnosti zúčastněných osob. Příklady, které KP uvedly jako nežádoucí, jsou často přetopená zařízení sociálních služeb, únava psa z důvodu dlouhého cestování, náročná sezení u skupiny dětí, kdy canisterapeut musí být připraven pohotově reagovat a podávání psovi nevhodných pamlsků od klientů. Je žádoucí, aby si canisterapeut byl vědom toho, že musí své zvíře respektovat a brát na něho ohledy. Je důležité pracovat v prostředí, kde i pes se cítí dobře. Domnívám se, že většina dobrovolníků má svého psa, kterého velmi dobře znají a poznají signály, kdy se pes dobře necítí.

Druhou nejčastější dovedností byly definovány dovednosti z oblasti kynologie, tedy vedení psa, ovladatelnost a péče. Výsledky také ukázaly, že canisterapeut by se měl zajímat také o etologii, tedy nauku o chování psa. Podle Galajdové (2011) jakmile je pes jednou vycvičen a uznán pro canisterapii, velmi snadno se zapomene na neustálé procvičování a upevňování dobrých návyků. Pes je pokaždé vystavován novým situacím a neznámým lidem a používá své chování ke sdělení vlastních rozpaků a nepohodlí. Doporučují se pravidelné konzultace s expertem na psí chování. Z výzkumu lze vyvodit,

že probíhá pravidelná spolupráce jak s kynology a trenéry zvířat, chovateli zvířat a není opomíjena ani pravidelná veterinární péče. Nejčastěji byl definován požadavek na dobrý vztah se svým psem, výborná znalost svého psa, pozornost ke konejšivým signálům a socializace psa v běžném prostředí, kde lidé žijí. Myslím si, že vhodné jsou konzultace jednou měsíčně, aby pes zůstal pod kontrolou. Jistě by se dalo říct, že se to netýká pouze psů připravených na canisterapii, ale i psů vodících, asistenčních a dalších.

Odlišné odpovědi jsem zaznamenala u otázky, zda by měl být Etický kodex canisterapeutických pracovníků. Odpovědi se sešly různé: etický kodex má každá organizace svůj; etický kodex je; etický kodex není, ale měl by být a etický kodex by možná mohl být. Z výsledků je možné doporučit, aby canisterapeuté Etický kodex canisterapeutických pracovníků vyhledali a seznámili se s jeho obsahem.

Na závěr výzkumné části byla sestavena Swot analýza odborné přípravy a vzdělávání z pohledu komunikačních partnerek. Vzhledem ke skutečnosti, že v současnosti v odborné přípravě a vzdělávání v oblasti canisterapie poskytované v České republice stále nejsou sjednocena pravidla a není ani oblast odborné přípravy a vzdělávání ukotvena legislativně, lze se domnívat, že k určitému posunu žádoucím směrem by mohlo pomoci dle poznatků KP ukotvení v zákoně, akreditace studijního oboru na VŠ - Zvíře v sociální práci a vznik zastřešující organizace či profesní komory.

Souhlasím s komunikačními partnerkami, které vyjádřily požadavek na vysokoškolské vzdělání, ať už v humanitním oboru či požadavek na rekvalifikační kurz. Pokud má někdo zájem pracovat v oblasti sociální sféry, je téměř vždy vyžadováno splnění kvalifikačních požadavků, a to vyšší odborné vzdělání či vysokoškolské vzdělání z oblasti sociální práce nebo rekvalifikační kurz pracovníka v sociálních službách. Zároveň souhlasím také s tím, že by měla být jednotná pravidla na přípravu a zkoušení canisterapeutických týmů. Zároveň doporučuji, aby sociální pracovníci věnovali více pozornosti ve vzdělávání v této oblasti, kde mají mezery a byli tak připraveni na to, co od této metody očekávat a mohli tak klientovi/klientům pomoci k žádoucímu rozvoji.

6. ZÁVĚR

Byly definovány dvě hlavní výzkumné otázky: HVO1: „*Jakým způsobem probíhá vzdělání a odborná příprava v oblasti canisterapie poskytované v České republice?*“ HVO2: „*Jaké jsou kvalifikační požadavky pro výkon profese canisterapeuta?*“ a ke každé hlavní výzkumné otázce byly definovány dílčí výzkumné otázky.

Výsledky ukázaly, canisterapeutická sdružení v ČR nemají pro odbornou přípravu a zkoušku canisterapeutických týmů jednotná pravidla. Evropská asociace požaduje minimálně 25 hodin teoretické výuky a 20 hodin praxe. Podle provedeného výzkumu by canisterapeut mohl mít vzdělání z humanitního oboru nebo absolvovat rekvalifikační kurz pracovníka v sociálních službách nebo asistenta pedagoga. Výsledky ukázaly, že se canisterapeutky nejčastěji účastní supervize buď v canisterapeutickém sdružení nebo v rámci své profese, a to většinou v zařízení, kam dochází externí supervizor. Z výsledků také vyplynulo, že canisterapeut by měl mít empatický, flexibilní, přizpůsobivý a kreativní. Z dovedností pak nejčastěji canisterapeutky definovaly výborné komunikační dovednosti, kynologické dovednosti a umět vymyslet pro klienty program, který zaujme. Pro výkon canisterapie byly nejčastěji definovány znalosti z oblasti sociální práce, znalost cílové skupiny a jejích specifických potřeb a perfektní znalost svého psa. Výzkumem bylo zjištěno, že je vhodné, aby canisterapeut získal zkušenosti z pomáhající profese, a to například formou dobrovolnictví u cílové skupiny, na kterou se chce canisterapeut zaměřit. Výhodou jsou jistě také zkušenosti s výcvikem, výchovou a vedením psa. K určitému posunu žádoucím směrem by dle poznatků canisterapeutek mohlo pomoci ukotvení v zákoně, akreditace studijního oboru na VŠ - Zvíře v sociální práci a vznik zastřešující organizace či profesní komory, jejíž působnost by mohla pomoci ke sjednocení pravidel a požadavků na canisterapeutický tým.

Domnívám se, že ucelení problematiky odborné přípravy a vzdělávání bude ještě dlouhodobý proces a bude možná muset proběhnout ještě mnoho výzkumů. Usuzuji, že je vhodné se inspirovat výzkumy v zahraničí. Domnívám se, že vysokoškolské vzdělání v oboru Zvíře v sociální práci by bylo velmi žádané, avšak je třeba reflektovat studijní plán tohoto oboru. Souhlasím s KP a doporučuji, aby canisterapeut měl vzdělání z humanitního oboru. V současnosti bych dobrovolníkům doporučila, aby vlastní iniciativou aktivně vyhledávali a účastnili se kvalitních kurzů, a to možná i vícedenních a měli tak možnost čerpat zkušenosti sdílením od ostatních.

Domnívám se, že poznatky z této bakalářské práce mohou být přínosem jak pro odbornou, tak i laickou veřejnost. Informace mohou využít i nestátní neziskové organizace, které usilují v současné době o zařazení canisterapeuta mezi profesi a povolání existující na trhu práce. Bakalářská práce přinesla mnoho informací i pro mě samotnou, kdy se rozhoduji, zda absolvuji odborný výcvik, abych mohla metodu canisterapie aplikovat v rámci výkonu sociální práce.

7. SEZNAM LITERATURY

- 1) AMBROSI, C., ZAIONTZ, CH., PERAGINE, G., SARCHI, S., BONA, F., 2019. Randomized controlled study on the effectiveness of animal-assisted therapy on depression, anxiety, and illness perception in institutionalized elderly. [online]. [cit. 2019-04-01]. 19(1). p. 55-64. Dostupné z: https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=49&SID=F1ZC7K5UdDuLACgHHar&page=6&doc=51
- 2) BARKER, L., 2013. Sociální práce a jiné pomáhající obory / profese. In: MATOUŠEK, O., KŘIŠŤAN, A. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, s. 506-509. ISBN 978-80-262-0366-7.
- 3) BELZ, H., SIEGRIST, M., 2012. Sociální, emoční a praktické kompetence. In: VÁVROVÁ, S. *Doprovázení v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, s. 112 - 113. ISBN: 978-80-262-0087-1.
- 4) BENEŠ, M., 2013. Kompetence v sociální práci. In: MATOUŠEK, O., KŘIŠŤAN, A. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, s. 516-518. ISBN 978-80-262-0366-7.
- 5) BURSOVÁ, Z., 2008. Pravidla a podmínky dobrovolnického programu canisterapie na ZSF JU. *Kontakt*. 10(2), 102-104. ISSN: 1212-4117.
- 6) EISERTOVÁ, J., 2007. Podmínky, pravidla a předpoklady praktikování canisterapie. In: VELEMÍNSKÝ, M. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, s. 74 - 76. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 7) EISERTOVÁ, J., ŠVESTKOVÁ, R., 2011. *Pobytové a volnočasové aktivity se zaměřením na problematiku canisterapie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. 104 s. ISBN 978-80-7394-294-6.
- 8) EISERTOVÁ, J., TICHÁ, V., 2007. Příprava a zkoušky canisterapeutického týmu. In: VELEMÍNSKÝ, M. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, s. 68 - 71. ISBN 978-80-7322-109-6.

- 9) ESAAT, 2012. Basisausbildung. [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.esaat.org/akreditierte-aus-und-weiterbildungen/>
- 10) ESAAT, 2012. Mindestanforderungen an Basisausbildung „Therapiebegleittier-Team“ nach den Kriterien der European Society of Animal Assisted Therapy (ESAAT). [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://www.esaat.org/fileadmin/medien/downloads/Anforderungen_an_Basisausbildung_nach_ESAAT_Kriterien.pdf
- 11) GALAJDOVÁ, L., GALAJDOVÁ, Z., 2011. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál. 167 s. ISBN 978-80-7367-879-1.
- 12) HART, L., YAMAMOTO, M., 2016. Subjekty intervencií s asistenciou psův - terminologické vymedzenie. In: ŠOLTÉSOVÁ, D., BOSÁ, M., RUSNÁKOVÁ, A. „*Canisterapia*“ na Slovensku - aktuálny stav optikou zmeny. Prešov: Prešovská univerzita, s. 32 - 44. ISBN: 978-80-555-1733-9.
- 13) HARTL, P., 2009. *Psychologický slovník*. 2. vydání. Praha: Portál. 774 s. ISBN 978-80-7367-569-1.
- 14) HAVRDOVÁ, Z., 2013. Supervize. In: MATOUŠEK, O., KŘIŠŤAN, A. (eds). *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, s. 514 – 515. ISBN 978-80-262-0366-7.
- 15) HLADÍK, J., 2012. Sociální, emoční a praktické kompetence. In: VÁVROVÁ, S. *Doprovázení v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, s. 108 - 114. ISBN 978-80-262-0087-1.
- 16) JONES, MELANIE G., RICE, SIMON M., COTTON, SUSAN M., 2019. Incorporating animal-assisted therapy in mental health treatments for adolescents: A systematic review of canine assisted psychotherapy. [online]. [cit. 2019-04-01]. 14 (1). Dostupné z: https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=49&SID=F1ZC7K5UdDuLACgHHar&page=3&doc=30

- 17) KAJANOVÁ, A., 2017. *Metodologie výzkumu v oblasti sociálních věd*. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. 106 stran. ISBN 978-80-7394-639-5.
- 18) KALINOVÁ, V., 2007. Canisterapeutické sdružení. In: VELEMÍNSKÝ, M., ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, s. 64. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 19) KALINOVÁ, V., 2007. Indikace canisterapie. In: VELEMÍNSKÝ, M., ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona. s. 77. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 20) KALINOVÁ, V., 2007. Terminologie v zooterapii. In: VELEMÍNSKÝ, M., ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, s. 32. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 21) KALINOVÁ, V., EISERTOVÁ, J., 2007. Příprava a zkoušky canisterapeutického týmu. In: VELEMÍNSKÝ, M., ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona. s. 68 - 71. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 22) KALINOVÁ, V., MOJŽÍŠOVÁ, A., 2007. Účastníci canisterapie. In: VELEMÍNSKÝ, M., ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona. s. 61. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 23) KLECH, P., 2014. Zkoušky canisterapeutického týmu. In: MÜLLER, O., *Terapie ve speciální pedagogice*. 2. vydání. Praha: Grada, s. 483. ISBN 978-80-247-4172-7.
- 24) KMETÓNY GAZDOVÁ, V., 2015. Canisterapia a slovenské legislatívne vákuum. In: ŠOLTÉSOVÁ, D., SKYBA, M., FERKO, J. *Aktivity a terapie s asistenciou psov – výskum ako východisko dobrej praxe: Zborník príspevkov z Jarnej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej v dňoch 2. – 3. mája 2014, Štrbské Pleso*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, s. 75 - 78. ISBN: 978-80-555-1309-6.

- 25) KŇAZOVICKÁ, L., TÍLEŠOVÁ, S., RYNEŠOVÁ-ČERNÁ, P., 2014. Sebezkušenost... cesta, jak se stát terapeutem v pravém slova smyslu. Kněžmost: Direkte. [online]. [cit. 2019-02-15] Dostupné z: <http://www.hiposkolka.sk/uploads/files/sebaskusenost%20brozurka.pdf>
- 26) KOMENSKÁ, K., 2015. Špeciálne výzvy pre etiku vo výskume v sociálnej práci - na príklade canisterapie. In: ŠOLTÉSOVÁ, D., SKYBA, M., FERKO, J. *Aktivity a terapie s asistenciou psov – výskum ako východisko dobrej praxe: Zborník príspevkov z Jarnej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej v dňoch 2. – 3. mája 2014, Štrbské Pleso*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovské univerzity, s. 86 - 93. ISBN: 978-80-555-1309-6.
- 27) KRAUSE-PARELLO, C., A., GULICK, E., E., BASIN, B., 2019. Loneliness, Depression, and Physical Activity in Older Adults: The Therapeutic Role of Human-Animal Interactions. [online]. [cit. 2019-04-01]. 32(2). p. 239-254. Dostupné z: https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=4&SID=F1ZC7K5UdDuLACgHHar&page=1&doc=3
- 28) KŘÍŽKOVSKÁ, P., 2014. Terapie a klient. In: MÜLLER, O., *Terapie ve speciální pedagogice*. 2. vydání. Praha: Grada, s. 44 – 48. ISBN 978-80-247-4172-7.
- 29) MARTIN, F., FARNUM, J., 2002. Animal-assisted therapy for children with pervasive developmental disorders. [online]. [cit. 2019-04-01]. 24(6). p. 657 - 670. Dostupné z: https://apps.webofknowledge.com/CitedFullRecord.do?product=WOS&colName=WOS&SID=F1ZC7K5UdDuLACgHHar&search_mode=CitedFullRecord&isickref=WOS:000178106100005
- 30) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2017. Sociální služby. [online]. [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/18661#sszp>
- 31) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2015. Souhrnné analýzy a prognózy resortu MPSV. [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/29714/NSRSS.pdf>

- 32) MATOUŠEK, O., 2013. *Metody a řízení sociální práce*. 3. vydání. Praha: Portál. 395 s. ISBN 978-80-262-0213-4.
- 33) MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. 333 s. ISBN 80-247-1362-4.
- 34) MOJŽÍŠOVÁ, A., BICKOVÁ, J., 2013. Zooterapie a zoorehabilitace. In: MATOUŠEK, O. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, s. 285 - 287 ISBN 978-80-262-0366-7.
- 35) MOJŽÍŠOVÁ, A., LACINOVÁ, J., ŠEMBEROVÁ, J. Terminologie v zooterapii. In: VELEMÍNSKÝ, M., ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, s. 31. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 36) MÜLLER, O., 2014. *Terapie ve speciální pedagogice*. 2. vydání. Praha: Grada, 508 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4172-7.
- 37) MUSIL, L. 2013. Sociální práce a jiné pomáhající obory / profese. In: MATOUŠEK, O., KŘIŠŤAN, A. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál. s. 506-509. ISBN 978-80-262-0366-7.
- 38) POKLEMBOVÁ, Z., 2015. Miesto aktivít s asistenciou zvierat v sociálnej práci. In: ŠOLTÉSOVÁ, D., SKYBA, M., FERKO, J. *Aktivity a terapie s asistenciou psov – výskum ako východisko dobrej praxe: Zborník príspevkov z Jarnej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej v dňoch 2. – 3. mája 2014, Štrbské Pleso*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, s. 94 - 98. ISBN: 978-80-555-1309-6.
- 39) PRŮCHA, J., 2013. *Pedagogický slovník*. 7. vydání. Praha: Portál. 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.
- 40) REICHEL, J., 2017. Kvalitativní výzkum z hlediska validity a etiky. In: KAJANOVÁ, A., 2017. *Metodologie výzkumu v oblasti sociálních věd*. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 81-82. ISBN 978-80-7394-639-5.

- 41) SEIDMAN, J. G., 2017. Polostrukturovaný rozhovor. In: KAJANOVÁ, A., 2017. *Metodologie výzkumu v oblasti sociálních věd*. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 87-89. ISBN 978-80-7394-639-5.
- 42) ŠOLTÉSOVÁ, D., 2013. Teoretické a praktické aspekty aktivit a terapie s asistenciou psů (canisterapie) v kontexte medzi odborovej spolupráce v praxi sociálnej práce. In: JANEBOVÁ, R. *Spolupráce v sociální práci: sborník z konference IX. Hradecké dny sociální práce Hradec Králové 21. až 22. září 2012*. [online]. [cit. 2019-03-05]. Hradec Králové: Gaudeamus, s. 192 - 199. Dostupné z: https://www.prohuman.sk/files/Spoluprace_v_socialni_praci.pdf
- 43) ŠOLTÉSOVÁ, D., 2015. Aspekty profesionalizácie intervencií a aktivit s asistenciou psů v podmienkach Slovenska vo svetle empirických zistení. In: ŠOLTÉSOVÁ, D., SKYBA, M., FERKO, J. *Aktivity a terapie s asistenciou psů – výskum ako východisko dobrej praxe: Zborník príspevkov z Jarnej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej v dňoch 2. – 3. mája 2014, Štrbské Pleso*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, s. 9 - 25. ISBN: 978-80-555-1309-6.
- 44) ŠOLTÉSOVÁ, D., BOSÁ, M., RUSNÁKOVÁ, A., 2016. „Canisterapia“ na Slovensku - aktuálny stav optikou zmeny. Prešov: Prešovská univerzita. 185 s. ISBN: 978-80-555-1733-9.
- 45) STAFFOVÁ, Z., 2007. Návštěvní program. In: *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, s. 84 – 87. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 46) STANČÍKOVÁ, M., ŠABATOVÁ, J., 2012. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Vyškov: Sdružení Piafa. 103 s. ISBN 978-80-87731-00-0.
- 47) SWALL, A., CRAFTMAN, A., GRUNDBERG, A., WIKLUND, E., VALIAHO, N., HAGELIN, C., L., 2019. Dog handlers' experiences of therapy dogs' impact on life near death for persons with dementia. [online]. [cit. 2019-04-01]. 25(2). p. 65 - 71.

Dostupné

z:

https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=49&SID=F1ZC7K5UdDuLACgHHar&page=2&doc=17

- 48) TEDESCHI, P., 2015. Miesto aktivít s asistenciou zvierat v sociálnej práci. In: ŠOLTÉSOVÁ, D., SKYBA, M., FERKO, J. *Aktivity a terapie s asistenciou psov – výskum ako východisko dobrej praxe: Zborník príspevkov z Jarnej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej v dňoch 2. – 3. mája 2014, Štrbské Pleso*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, s. 94 - 98. ISBN: 978-80-555-1309-6.
- 49) THELENOVÁ, K., 2018. Etická role zadavatele a příjemce služby v AASW. In: THELENOVÁ, K., TVRDÁ, A., BURIANOVÁ, A., BICKOVÁ, J. *Možnosti profesionální ZOO-terapie v sociální práci*. [online]. [cit. 2019-04-20] Liberec: Elva Help z.s., s. 31 - 37. ISBN 978-80-270-3766-7. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/1-XcsTUPh6mID9Df7NnSobOFCnRkkYfA0/view>
- 50) THELENOVÁ, K., 2018. Profesionální sebereflexe v zooterapii v sociální práci. In: THELENOVÁ, K., TVRDÁ, A., BURIANOVÁ, A., BICKOVÁ, J. *Možnosti profesionální ZOO-terapie v sociální práci*. [online]. [cit. 2019-04-20]. Liberec: Elva Help z.s., s. 9 - 13. ISBN 978-80-270-3766-7. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/1-XcsTUPh6mID9Df7NnSobOFCnRkkYfA0/view>
- 51) TICHÁ, V., 2007. Indikace canisterapie. In: VELEMÍNSKÝ, M., ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, s. 77. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 52) TVRDÁ, A., PALME, K., THELENOVÁ, K., 2017. Pes - asistent psychosociální rehabilitace - nový trend ve vzdělávání sociálních pracovníků. In: POSPÍŠIL, D., SMUTKOVÁ, L. *Podpora člověka v jeho přirozeném prostředí: sborník vědeckých textů z mezinárodní vědecké konference XIII. Hradecké dny sociální práce Hradec Králové 23. až 24. září 2016*. [online]. [cit. 2019-03-22]. Praha: MPSV, s. 360 - 369. Dostupné z: http://www.trass.cz/wp-content/uploads/2017/09/mpsv_sbornik_A5_NET_interaktiv.pdf

- 53) VÁVROVÁ, S., 2012. *Doprovázení v pomáhajících profesích*. Praha: Portál. 159 s. ISBN 978-80-262-0087-1.
- 54) VELEMÍNSKÝ, M., 2007, ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 55) WILDEMUTH M., ZHANG, X., 2017. Polostrukturovaný rozhovor. In: KAJANOVÁ, A., 2017. *Metodologie výzkumu v oblasti sociálních věd*. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 87-89. ISBN 978-80-7394-639-5.

8. PŘÍLOHY

Příloha 1 – Záznamový arch pro polostrukturované rozhovory s canisterapeuty

I. okruh: Identifikační údaje

Věk

Pohlaví

Vzdělání

Profese

Délka praxe s canisterapií

II. okruh: Odborná příprava canisterapeutického týmu

1. Jak dlouho by měl trvat výcvik CT týmu?

délka

zkoušky

certifikát

2. Je třeba písemná dohoda o poskytování canisterapie? Jaké další dokumenty se v praxi užívají? Je třeba vést dokumentaci? Co by dokumentace měla obsahovat?

3. Konzultují canisterapeuté užití postupů a výběr vhodných aktivit předem s pracovníky organizace, kde je canisterapie realizována? Spolupracují canisterapeuté s dalšími odborníky? Pokud ano, uveďte prosím, s jakými.

4. Poskytují pracovníci zařízení potřebnou součinnost a jsou ochotni sdělit potřebné informace?

5. Máte možnost obrátit se v případě potřeby na nějakého člena canisterapeutického sdružení?

6. Máte uzavřeno pojištění odpovědnosti, případně pojištěného psa?

7. Setkáváte se v praxi s nějakými překážkami?

8. Máte nějaké doporučení pro praxi?

III. okruh: Vzdělávání v oblasti CT

9. Jaké vzdělání by měl canisterapeut mít?

10. Kde získává canisterapeut potřebné znalosti?

11. Jaké vzdělávací akce CT pracovníci navštěvují? Odpovídá vzdělávání potřebám v praxi?

12. Měla by canisterapie být součástí vysokoškolského vzdělávání?

13. Jaké silné, slabé stránky a příležitosti v oblasti vzdělávání vidíte?

- silné stránky:

- slabé stránky:

- příležitosti:

14. Jaká rizika přináší nedostatečné vzdělávání?

15. Jaké silné, slabé stránky a příležitosti v odborné přípravě vidíte?

- silné stránky:

- slabé stránky:

- příležitosti:

16. Jaká rizika může znamenat nedostatečná odborná příprava?

17. Účastní se canisterapeuté supervize?

- jak často:

- kolik hodin:

- jakou formou:

IV. okruh: Profese canisterapeuta

18. Považujete za důležité, aby se canisterapie stala samostatnou profesí a stala se tak součástí národního soustavy povolání? Pokud ano, jaký postup by měl následovat?

19. Měla by být zastřešující organizace?

- Kdo by ji měl založit?

20. Měli by canisterapeuté být finančně ohodnoceni?

21. Jaké osobnostní předpoklady by měl canisterapeut splňovat?

22. Jaké znalosti a vědomosti by měl canisterapeut mít?

23. Jaké dovednosti považujete za důležité?

24. Jsou pro canisterapeuta výhodou získané zkušenosti? Pokud ano, z jakých oblastí? Případně jak dlouho?

25. Měl by být Etický kodex canisterapeutických pracovníků?

Příloha 2 – Seznam tabulek a seznam schémat

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Identifikační údaje

Tabulka č. 2 - Kvalifikace v canisterapii

Tabulka č. 3 - Další vzdělávání

Tabulka č. 4 - Účast canisterapeutů na supervizi

Tabulka č. 5 - Profese canisterapeuta

Tabulka č. 6 - SWOT analýza - odborná příprava a vzdělávání z pohledu komunikačních partnerek

Seznam schémat

Schéma č. 1 - Příprava psovoda

Schéma č. 2 - Příprava psa

Schéma č. 3 - Další vzdělávání canisterapeuta

Schéma č. 4 - Dovednosti

Schéma č. 5 - Znalosti

Schéma č. 6 - Zkušenosti

9. SEZNAM ZKRATEK

AAA	Aktivity za asistence zvířat
AAE	Vzdělávání za asistence zvířat
AAII	Animal Assisted Intervention International
AASW	Obor Zvíře v sociálních službách
AAT	Terapie za asistence zvířat
CT tým	Canisterapeutický tým
CT	Canisterapie
dg.	Diagnóza
ECTS	European Credit Transfer System
ESAAT	European Society for Animal Assisted Therapy
IAAP	Intervence a aktivity za asistence psa
IAHAIO	International Association of Human Interaction Organization
KP	Komunikační partner
tab.	Tabulka
ÚSO	Úplné střední odborné
VŠ	Vysoká škola